

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΒ	ΤΕΥΧΟΣ 111	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1985	Γραφεία Οδός Μαυρομυιάλη 7 Αθήνα 106 79 Τηλ. 36.21.651 - 65.99.783
---------	---------------	-----------------	---

ΑΘΗΝΑ 1985

Νυφη Δεσπολίτισσα

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΚΟΜΙΤΑΤΟ)
1906

ΠΑΝΑΓ ΔΑΓΚΛΗΣ
Ύπαρχγός Γενικού Έπιτελείου
Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
Σ ΣΠΥΡΟΜΙΛΙΟΣ
Άρχηγός Χειμάρας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΕΛΑΣ
Άνθυπλάρχος
ΧΑΡ ΛΙΑΜΠΕΝΣ
Άνθυποπλοίαρχος
ΧΡ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ
Λόγιος
ΜΙΛΤ ΠΑΝΤΑΖΗΣ
Ύφηγητής Πανεπιστημίου
ΧΡ ΧΡΟΝΗΣ
Ύπολοχαγός Οικονομικού
ΠΕΡ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
Δικηγόρος
ΧΡ ΜΑΛΑΜΟΣ
Ταγματάρχης Μηχανικού
ΓΕΩΡΓ ΓΑΓΑΡΗΣ
Δημοσιογράφος
ΑΥΓ ΑΒΕΡΩΦ
Πολιτευτής

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ)
1934

Έλιτιμος Πρόεδρος
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Όμότιμος Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Αθηνών
Άκαδημαϊκός

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΣ
Ό από Ιωαννίνων Άρχιεπίσκοπος
Αθηνών και πάσης Ελλάδος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ ΠΑΛΗΣ
Στρατηγός
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΑΛΑΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΛΑΜΙΑΦΑΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΒΑΡΙΤΟΣ
Δικηγόρος - Δημοσιογράφος

“ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ” ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑ - ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ: δδός Μαυρομιχάλη 7
ΑΘΗΝΑ Κ.Α. 10679
ΤΗΛ. 36.21.651

Ύπεύθυνος σύμφωνα με τό Νόμο:
ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ
Άγία Παρασκευή Άττικής - Τερψιθέας 64
Κ.Α. 15341
Τηλ. 6599.783

Τυπώνεται καί αποστέλλεται με αυτοπροαί-
ρετη συνδρομή 500 δραχμών τό χρόνο.

Φωτογράφηση - Μοντάζ
ΑΦΟΙ ΠΙΝΑ
ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ 45
ΤΗΛ. 3636180

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ,"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΒ'	ΤΕΥΧ. 111	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1985	Γραφ.: Μαυρομιχάλη 7 • 106.79 'Αθήνα Τηλ. 36.21.651 — 63.99.783
----------	--------------	-----------------	--

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Γυναίκες τῆς Πίνδου τοῦ '40	433
Παν. Μαυρογιάννη. Ἐπίσημος Ἱστορία τοῦ Ἑλληνοϊταλι- κοῦ πολέμου	435
Σπύρου. Θ. Χρηστίδη. Πολεμι- κὸ Ἡμερολόγιον τοῦ 1940— 41 (συνέχεια)	441
Ἰωάννη Ν. Νικολαΐδη. Μνήμες τοῦ '40	446
Ἀπὸ τὸ ANNUAIRE ORIEN- TAL. Οἰκονομικὴ καὶ κοινω- νικὴ κατάστασις τῆς Ἡπείρου (1909)	451
Νέος νομότυπος «Πανελληνίος Σύνδεσμος Βορειοηπειρωτι- κοῦ Ἀγῶνος»	456
Εὐριπίδη Βουλόδημου. Γοργο- πόταμος. (Ποίημα)	457
Τῆς Συντάξεως. Ἡπειρωτικὴ Πνευματικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις	458
Τῆς Συντάξεως. Ἐσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις	460

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ :

Γ. Μπρουζιώτης — Γ. Κατσαρός
Κωλέττη 4, 106 81
Τηλ. 360.38.20, ΑΘΗΝΑ

Γυναῖκες τῆς Πίνδου τοῦ '40

Γυναίκα τῆς Πίνδου,
διπλωμένη ἀπ' τὰ χρόνια,
σήκω ψηλὰ τ' ἀσπρισμένο σου
κεφάλι.
Μυρωδάτος καὶ ζωογόνος
ὁ ἀέρας τῆς ἀδούλωτης πατρίδας
χάδι στὰ μεταξένια σου μαλλιά.
Γιὰ σὲ τὸ δάφνινο στεφάνι.
Γιὰ σένα ὅλες οἱ τιμές.
Βαρὺ τὸ φορτίο
μὲ τὰ πολεμοφόδια στὴν πλάτη.
Τὰ πέλματά σου
γραμμένα ἀνεξήγηλα
στὰ χιονισμένα μονοπάτια.
Τρανὴ βοήθεια ἢ ζεστὴ φανέλα
στὰ ψυχωμένα σου παιδιὰ.
Γυναίκα Ἑλληνίδα.
Διδαγμένη ἀπὸ τοὺς αἰῶνες.
Γράφεις κι ἐσὺ τὴ δική σου
ἱστορία.

Τὴν ἱστορία τῶν γυναικῶν τῆς
Πίνδου τοῦ '40.

Τὴν ψυθιρίζονε
οἱ φυλλωσιεὶς στὰ δάση
Τὴν ἀντιλαμβάνουν
τὰ ἐλεύθερα βουνά.

ΠΟΠΗ ΜΑΡΝΕΛΗ — ΠΙΤΟΥΛΗ

“Ορθοί — Αλύγιστοι!

Στρατιώτες τοῦ '40. Ὁ Μέγαρχος Διοικητῆς τῆς VIII Χα-
ράλαμπος Κατσιμήτρος καὶ ὁ Συνταγματάρχης Πυροβολι-
κοῦ Παν. Μαυρογιάννης (βλέπε ἐπιστολή του).

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟ-ΙΤΑΛΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ 1940-41 – ΤΟΜΟΣ ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ

᾽Εκδοσις Διευθύνσεως Ἱστορίας Στρατοῦ (Δ.Ι.Σ.)

Τοῦ ἐ.ἀ. στρατηγοῦ ΠΑΝ. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗ

Τὸ Παρελθὸν εἶναι Ὅδηγός τοῦ Μέλλοντος τῶν Λαῶν.

Κακὴ ὅμως καθοδήγησις τῶν Ἀξιωματικῶν, ἐγκυμονεῖ κίνδυνον νὰ παρασύρῃ τοὺς Ἀξιωματικούς τοῦ Μέλλοντος εἰς ἐνεργείας ἐπιζημίας διὰ τὴν Πατρίδα.

Σελ. 14. παρ. 3. Ὁχύρωσις. Ἀπαριθμοῦνται αἱ Δυνάμεις καὶ τὰ Πολεμικὰ μέσα τῶν Ἰταλῶν πολυπληθέστερα φυσικὰ καὶ ἀνώτερα τῶν ἡμετέρων καὶ καταλήγει, «Ἡ ὑπεροχὴ αὕτη ἀντεσταθμίζετο ἐν μέρει διὰ τῶν Ἀμυντικῶν ἔργων Καλπακίου — Καλάμᾱ καίτοι ταῦτα ἀπετελοῦντο ἐξ Ἔργων Ἐκστρατείας».

ΕΞΕΠΛΑΓΗΝ. Ἡ σκέψις μου ἐγύρισεν πρὸς τὸ παρελθὸν τῶν πολέμων 1912—1940. Ἀνεζήτησα κάποιον ἀπὸ ὅσα ἀντιμετώπισα ὡς παράδειγμα χαρακτηριστικὸν τῶν «Ἔργων Ἐκστρατείας». Γνωστὸν εἰς Ἀγωνιστὰς τοῦ Παρελθόντος.

Σταμάτησα εἰς τὸ Ἀφιὸν Καραχισὰρ Μικρᾶς Ἀσίας 1922. Τὸ ἔδαφος ὅμοιον μὲ τὸ Καλπάκι. Ἐπιμήκης ὀρεινὸς ὄγκος, ἀπότομος βραχώδης, ἀσβεστολιθικός. Ἐλάχιστα χῶματα καὶ χλωρὶς εἰς τὰ κοι-

λώματα, μεταξὺ τῶν βραχιδῶν ἐξάρσεων. Διὰ κατασκευὴν χαρακωμάτων καὶ θέσεων βολῆς ὧπλων τοῦ Πεζικοῦ μας, ἐσκάφη τὸ ἐλάχιστον χῶμα, ὅπου ὑπῆρχεν, μόνο. μὲ σκαπάνη ἐλλείψει δυναμίτιδος δι' ἀνατίναξιν τῶν βράχων. Ὑψώθησαν ξηρολιθιᾶς συμπληρωματικῶς διὰ τὴν προστασίαν τοῦ Πεζικοῦ μας, ὁραταὶ εἰς τὸν Ἐχθρόν.

ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΜΕΣΑ. Οἱ τοῦρκοι εἶχον λάβει ἐνίσχυσιν, ἀπὸ τοὺς Γάλλους, τοὺς μέχρι χθὲς, Συμμάχους μας!!! ὡς Δῶρον, ὅλον τὸ Πολεμικὸν Ὑλικὸν ποὺ εἶχε ἡ Στρατιὰ των εἰς Κιλικίαν, ἐξ ἧς ἀπεχώρουν.

Μὲ τίς Γαλλικὰς λοιπὸν Ὀβίδες, οἱ Τοῦρκοι ἐγκρέμισαν τίς ξηρολιθιᾶς τοῦ Πεζικοῦ μας καὶ προκάλεσαν τεραστίαν φθορὰν εἰς αὐτό. Τοῦτο ἠναγκάσθη νὰ συμπτυχθῇ ἐν ἁταξίᾳ.

Αἱ ἐπιχειρήσεις αὗται ἐπεξετάθησαν εἰς τὰ πλευρὰ καὶ νῶτα τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπηκολούθησε Γενικὴ Σύμπτυξις πρὸς τὰ Παράλια Μικρᾶς Ἀσίας. Ἀποχώρησις. Καταστροφή. Αὐτὸ ἦτο τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα τῶν «Ἔργων Ἐκστρατείας».

Είναι εξώφθαλμος ή προσπάθεια νά μειωθῇ τὸ ἔργον τῆς VIII Μεραρχίας Ἡπείρου 1939-40. Τόσον ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῶν πρὸ τῆς εἰσβολῆς τῶν Ἰταλῶν, ληφθέντων μέτρων, ὅσον καὶ τῶν μετέπειτα δι' ἀνακοπὴν τῆς κινήσεως τούτων. Δηλαδή Ὁχύρωσις — Συγκοινωνίαι καὶ ὀργάνωσις τῆς Ἀμυντικῆς τοποθεσίας ἡμῶν.

Πρῶτον ἀντικείμενον ἡ Ὁχύρωσις: Εἶναι γνωστὸν εἰς πάντα ἐπισκέπτῃν ὅτι τὰ ἔργα ὀχυρώσεως Καλπακίου δὲν εἶναι τύπου ἐκστρατείας - Ἀφιδὸν Καραχισὰρ ὡς ἐξετέθησαν.

Ταῦτα χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴν Ἑρεῦνης καὶ Συντάξεως τῆς Ἱστορίας τοῦ Πολέμου '40-41, ὑπὸ τὸν Ἀντιστράτηγον τέως Ἀρχηγὸν τοῦ Ἐπιτελείου, εὐφυέστατον καὶ ἐμπειρώτατον Στρατιωτικὸν Στρατηγὸν Καθενιώτην (ἔτος 1942). Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀναφέρει ὅτι ὑπῆρξαν «Τὸ θαῦμα ἐνισχυμένης ὀχυρωτικῆς ἐκστρατείας, ἔχουσα τὸ πλεονέκτημα τῆς ἀφάνειας ἀπὸ τὸν ἐχθρόν». Εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν αὐτὴν ὑπηρέτησαν καὶ οἱ Στρατηγοὶ Γιατζίης καὶ Τσακαλῶτος ὡς εἰσηγηταί. Ἀμφότεροι ζήσαντες τὴν κατάστασιν καὶ σκληρὰ ἀγωνισθέντες μετὰ τῆς VIII Μεραρχίας κατὰ τὴ διάρκειαν τοῦ Πολέμου 1940.

Ὁ ὑπογράφων τὴν Ἱστορίαν τῆς Δ.Ι.Σ. ἐγνώρισε τὸν Πόλεμον ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Σκοπὸς τοῦ ἐξώφθαλμος ἡ μείωσις τοῦ ἔργου τῆς VIII Μεραρχίας καὶ τοῦ ὑποφαινομένου,

ὡς Δημιουργοῦ τῆς ὀχυρώσεως Ἡπείρου. Τὰ ἄτομα ἔρχονται καὶ παρέρχονται, ἀλλὰ ἡ Ἑλλάς; Ἡ διδασχὴ τῆς ἀσφαλείας, ποῖα εἶναι ἀπὸ τὰ ἐπίσημα βιβλία; Τὸ Ἀφιδὸν Καραχισὰρ; Μπράβο εἰς Ὑμᾶς κ. Διευθυντὰ καὶ τὴν Ἱεραρχίαν σας, ποὺ ἐθεώρησε τὸ Καλῶς ἔχειν.

Τὰ κατασκευασθέντα παρ' ἐμοῦ ἔργα ὀχυρώσεως Ἡπείρου παρέσχον πλήρη ἀσφάλειαν εἰς τὸ Στράτευμα. Ἀπετελοῦντο ἀπὸ Χαρακίωματα ἐπὶ τῶν Ἀσβεστολιθικῶν ἀντερεισμάτων Σουδενῶν - Καλπακίου - Βελλᾶς - Βροντισμένης ἐξορυχθέντων διὰ Δυναμίτιδος εἰς τὸ ὕψος ἀνδρός. Τὰ πετρώδη Προπετάσματα ἐκαλύφθησαν διὰ χωμάτων, ἐσπάρησαν καὶ ἐφυτεύθησαν ἄγριοι θάμνοι καὶ ἦσαν ἀθέατα εἰς τὸν ἐχθρόν. Ἐξ αὐτῶν ἤρχιζαν ὑπόγειοι στοαὶ μικραὶ (τύπου Μεταλλείων) καὶ εἰς τὸ βάθος θαλαμίσκοι - καταφύγια προστασίας τῶν μαχητῶν. Ἀπέδωσαν θετικὸν ἔργον εἰς τὸν Πόλεμον κατὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν Ἰταλῶν.

Ἐδέχθησαν χιλιάδας βλήματα βαρέως πυροβολικοῦ καὶ θόμβας ἀεροπλάνων ἐνὸς τόννου. Ἀλλὰ οὐδὲν ὑπεχώρησε. Ὁμοίου τύπου πολυβολεῖα μετὰ θυρίδος 2 πολυβόλων. Δὲν προλάβσαμε νὰ τὰ τελειώσουμε ὅλα, ἀλλὰ καὶ μ' αὐτὰ ἐξησφαλίσθη ἡ ἄμυνα. Ἐλαφρότερα ἦσαν τὰ ἔργα Πυροβολικοῦ, τῶν Διαβιβάσεων, τὰ παρατηρητήρια Διοικήσεων καὶ τέλος ἀντιαρματικά φράγματα διὰ τάφρων 4X3 βάθος. Οἱ Ἀγγλοὶ εἰδικοί Ἀξιωματικοὶ μᾶς συνεχάρησαν, εἰπόντες

χαρακτηριστικῶς ὅτι «Καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν θέσιν σας, τίποτε καλύτερο καὶ ἀδάπανον ἔργον δὲν θὰ ἐκάμαμε». Τὰ τῆς Ἡπείρου ἐκόστισαν ἓνα ἑκατομμύριον δραχμὰς, ἐνῶ τῆς Μακεδονίας χίλια πεντακόσια ἑκατομμύρια καὶ οἱ Γερμανοβούλγαροι ἐντὸς 5 ἡμερῶν ἔφθασαν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Δὲν ἦσαν οὔτε Ἰπτάμενοι, οὔτε Θεοί.

Ἦσαν καὶ εἶναι χρήσιμα διὰ τὸ Μέλλον τὸ πάντοτε, ἄγνωστον. Μὲ αὐτοῦ τοῦ τύπου ἔργα δέον νὰ ὀργανωθῇ Ἀμυντικῶς ἢ Βόρειος Ἑλλάς. (Μακεδονία Θράκη) παραλλήλως καὶ καθέτως καὶ μέχρι τῆς γραμμῆς Ἀλιάκμονος. (Προσφέρομαι νὰ βοηθήσω ἄνευ ἀμοιβῆς).

Τὸ γιατί, εἶναι ἄλλο θέμα (ἄσχετο μὲ τὰς πολιτικοκοινωνικάς συνθήκας). Τὸ παρελθὸν πολλὰ λέγει. Ἀλλὰ καὶ τὸ πρόσφατον τοῦ 1913 μᾶς διδάσκει ἄρκετά. Ἡ Αὐστρία (Βιέννη) ἐξώθησε τὴν Βουλγαρίαν νὰ καταλάβῃ ὁλόκληρον τὴν πρὸ τοῦ 1912 Τουρκικὴν περιοχὴ τῆς Μακεδονίας, τὴν Ἀλβανίαν, τὴν Ἡπειρον μέχρι Πρεβέζης καὶ Νότιον ὄριον τὸν Ἀλιάκμονα. Νὰ κάνῃ τὸ Κράτος τῶν 5 θαλασσῶν (Εὐξείνους - Προποντὶς - Αἰγαῖον - Ἰόνιον - Ἀδριατικὴ). Ἐδολοφόνησε τὸν Βασίλέα Γεώργιον καὶ ἤθελε τὴν Θεσσαλονίκην Πρωτεύουσαν τῆς Βουλγαρίας καὶ Ἐπίνειον τῆς Βιέννης.

Εἰς τὸ Κιλκίς ὅμως τὸ 1913, τὸ αἷμα ποὺ ἔδωσαν ἐντὸς 4 ἡμερῶν 10.000 παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος, τοὺς ἄλλαξαν τὰ σχέδια καὶ διεμόρφωσαν τὴν σημερινὴν μορφήν τῶν Βαλκανίων.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑΙ ΟΔΟΙ

Σελὶς 18 παρ. 3. Γράφει ἡ Ἱστορία αὐτὴ τῆς Δ.Ι.Σ. ὅτι «Ἐγινε διαπλάτυνσις ἡμιονικῶν ὁδῶν δι' ἐξασφάλισιν μεταφορῶν δι' αὐτοκινήτων δύο Σωμάτων Στρατοῦ.

Ἀπὸ ἐκπλήξεως εἰς ἐκπληξιν. Νέα τεχνικὴ ἐφεύρεσις τῶν συγγραφέων χρησιμοτάτη, ὅχι μόνον ἀπὸ τὴν Στρατιωτικὴν Ὑπηρεσίαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον Δημοσίων Ἔργων ποὺ ἐξοδεύει ἑκατομμύρια διὰ δρόμους.

Κατ' ἀρχήν, ἐγὼ καὶ τὸ προσωπικό μου, δὲν ἠσχολήθημεν μὲ τοιοῦτου εἶδους ἐργασίας ἐπὶ Ἡμιονικῶν Ὀδῶν. Αὐτὴ τὴν ἐργασίαν ἀπὸ αἰώνων τώρα τὴν κάνουν τὰ Μουλάρια, τὰ ὁποῖα ὀδικῶς εἶναι οἱ καλύτεροι Μηχανικοὶ Ὀδοποιῆας δι' Ὀρεινὰ Δρομολόγια. Οἱ Ἄνθρωποι, εὐγνωμονοῦντες διὰ τετραπόδους μελετητὰς καὶ ἐκτελεστὰς, τιμῆς ἕνεκεν τὰς ὠνόμασαν «Ἡμιονικὰς Ὀδοὺς». Αὗται ἔχουν τὰ πασίγνωστα χαρακτηριστικά. Κλίσις κατὰ μῆκος καταστρώματος ὁδοῦ ἀπὸ 0—30%. Στροφαὶ μὲ ἀκτῖνα 1—2 μέτρα καὶ πλάτος ὁδοῦ 1—2 μ.

Ἄν θέλετε ἐρωτήσατε τὸν οἶον-δήποτε ἄνθρωπον περὶ τοῦ ὅτι: Ἄν διαπλατύνωμε αὐτοὺς τοὺς Δρόμους κατὰ 1—2 μέτρα ἀκόμη, μποροῦν νὰ κινηθοῦν Κάρα - Αὐτοκίνητα ἐλαφρά καὶ θαρέα - Λεωφορεῖα - Πεδινὸν ἢ Βαρὺ Πυροβολικὸν - Νοσοκομειακὰ Αὐτοκίνητα; Ταῦτα ἔχουν νομίζω ἀνάγκην δρόμων μὲ κατάστρωμα λεῖον καὶ χαρακτηριστικὴν κλίσιν καταστρώματος κα-

τὰ μῆκος συνήθη ἀπὸ 0—7%. Στροφὰς μὲ ἀκτῖνα 30—50 μέτρων καὶ πλάτος ὁδοῦ 7—8 μέτρων. Ἐγὼ μὲ τὰς μικρὰς τεχνικὰς μου γνώσεις (διότι ἐχάραξα 150 χιλιόμετρα δρόμους εἰς τὴν Ὀρεινὴν Ἑλλάδα) ἔκαμα, ὅπως ὅλος ὁ τεχνικὸς κόσμος τῆς Ἑλλάδος. Τοιοῦτους δρόμους 50—60 χιλιομέτρων ἐχάραξα καὶ κατασκεύασα εἰς τὴν Ἑπειρον διὰ νὰμποροῦν νὰ κινηθοῦν τὰ Τροχοφόρα Ὀχήματα τοῦ Στρατοῦ.

Πόλεμος χωρὶς δρόμους δὲν γίνεται. Ἐγὼ ἐχάραξα τὸν δρόμον (Ἄξονας - Στροφὰς - Κλίσεις) μὲ Ὀργανον Ταχυμετρικὸν τῶν Δημοσίων ἔργων καὶ ὅπισθεν ἐμοῦ ἠκολούθει κατάλληλος ὑπαξιωματικὸς ἢ ἐπιστάτης Κοινοτικῶν ἔργων, μὲ τοὺς ἀπλήρωτους Ἑπειρώτες καὶ Ἑπειρώτισσες.

Ἐπειδὴ, δὲν ἔμαθα νὰ γράφω ἀοριστίες, καταχωρῶ αὐτάς, καταχρώμενος τῆς καλωσύνης τοῦ περιοδικοῦ σας. Ἀλλὰ τί νὰ κάμω, ὅταν ἀντιμετωπίζω κακοπίστους Διδασκάλους διὰ τὴν Ἑλλάδα.

(Σημείωση Συντάξεως τοῦ Δελτίου): Ἀναφέρει σειρὰν δρόμων.

Μὲ αὐτοὺς τοὺς νέους δρόμους ἐξυπηρετήθη ὁ ἐφοδιασμὸς διὰ Πυρομαχικῶν - Τροφῶν - Νομῆς - Ἀσθενῶν τῶν Α' καὶ Β' δύο Σωμάτων Στρατοῦ ἀπὸ Πρέβεζα ἢ Μεσολόγγι ἢ Μέτσοβον πρὸς τὸ Μέτωπον. Δηλαδή 8 Μεραρχιῶν I, II, III, IV, V, VII, VIII, Ἱππικοῦ καὶ μὴ Μεραρχιακῶν ἤτοι: Πεδινὸν καὶ Βαρὺ Πυροβολικόν, Μονάδες Ἐφοδιασμοῦ καὶ Νοσοκομεῖα.

Ἐρωτῶ τὸν οἰονδήποτε ἄνθρω-

πον. Πόλεμος χωρὶς συγκοινωνίας μὲ δρόμους διὰ τροχῶν γίνεται; Ἡ Ἑπειρος ἦτο παρθένος τόπος ἀπὸ ἀπόψεως προπαρασκευῆς διὰ πολεμικὰς ἀνάγκας καὶ ἐπιχειρήσεις. Οἱ δρόμοι ἐγιναν. Μόνο ἐκθραχισμοὶ ἐπληρώθησαν καὶ μικρὰ τεχνικὰ ἔργα. Τὴν ἐργασίαν ἔκαμαν οἱ Ἑπειρώται δωρεάν.

Ὅμοίως εἶχα ὑλικά ἔτοιμα (μετὰ Συνεργείων) δι' ἐπισκευὰς ἔργων καταστρεφόμενων ἐκ χρήσεως ἢ βομβαρδισμὸν Ἀεροπορίας.

ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟΝ

Σελὶς 62 παρ. 2. Γράφει: ὅτι παρέδωσα τὸ Πυροβολικὸν Καλπακίου εἰς τὸν Συν)ρχην Ἀσημακόπουλον. Δηλαδή τὸ Πυροβολικὸν τῆς Ζώνης ἀπὸ Ἀρίστην - Καλπάκι - Βροντισμένη - Γρύπιανη. Ψευδὲς καὶ τοῦτο.

Τολμοῦσα ν' ἀναλάβω τὴν εὐθύνην αὐτὴν νὰ μεταβιβάσω τὰ καθήκοντά μου εἰς τοὺς ὤμους ἄλλου καθηλωμένου Συναδέλφου; Ἐπτά Διοικήσεις ὑπῆρχαν σύμφωνα μὲ τὸ ἐγκριθέν ὑπὸ τοῦ Γ.Ε.Σ. Σχέδιον ἐνεργείας τοῦ Πυροβολικοῦ τῆς Ζώνης ταύτης. 1) Ὑψίπεδον Σουδενῶν μέχρι Ἀρίστης, Συν)ρχης Ἀσημακόπουλος. 2) Καλπάκι. Ταγμ. Ἀνδρουλακάκης, 3) Βελλᾶ - Βροντισμένη, Ταγμ. Κωστάκης. 4) Γρύπιανη, Παρασκευόπουλος - Δημόπουλος. 5) Δεσποτικόν, Παπανικολάου. 6) Ἀντιπυροβολικόν, Ταγμ. Μουρκανᾶτος. 7) Ἀντιαεροπορικόν Λοχ. Ζαρωνίκος. Μόνον εἰς περιπτώσεις ἐπιθέσεως Ἀρμάτων Μάχης.

Α) Εἰς Στένωπὸν Καλπακίου Συν) χης Ἀσημακόπουλος θὰ συντόνιζε τὰ πυρὰ τῶν 1—2—3 Συγκροτημάτων. Β) Εἰς περιοχὴν Γρύμπιανης-Βροντισμένης συντονιστῆς ὁ Ταγμ. Κωστάκης. Δ. τῶν Συγκροτημάτων 3—4—7. Ἐκάστη Διοίκησις ἐλάμβανε ἐντολὰς τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Πεζικοῦ ἐντὸς καθωρισμένου πλαισίου ὑπὸ τῆς Μερραρχίας.

Ἀγέλην προβάτων τὸ ἐπεράσατε τὸ Πυροβολικὸν μὲ τὰς Τεχνικὰς ἀνάγκας του; Εἰς τὴν Θεσπρωτίαν Πρέβεζαν ἄλλαι 4 Διοικήσεις Μενίνα - Φιλιατῶν - Ἀχέροντος - Πρεβέζης.

Παραλλήλως, πρὸ τῆς εἰσβολῆς εἶχον ἀρίστas πάντοτε πληροφορίας ἀπὸ τὸν Ταγματάρχην Σταμόπουλον περὶ δυνάμεων — Μέσων — Προθέσεων τῶν Ἰταλῶν καὶ ἰδία διὰ τὸ πολυἀριθμον Πυροβολικὸν του. Εἶδα ὅτι μὲ τὰ ἐλάχιστα ἐν συνόλῳ ὑπάρχοντα ἐν Ἡπείρῳ καὶ Ἀθήνας Πυρομαχικὰ θαρέος Πυροβολικοῦ δὲν θὰ ἐπαρκέσουνε εἰς τὸν ἀγῶνα σύμφωνα μὲ τοὺς κανονισμοὺς κατανalώσεως θλημάτων.

Ἐσκέφθηκα τὴν Τοπογραφία μου. Ἐκαμα χρέη Ἰταλοῦ Διοικητοῦ Ἰταλοῦ Διοικητοῦ Πυροβολικοῦ τῆς ἐπιθέσεως. 1) Ἀνεγνώρισα ὅλας τὰς πιθανὰς καταλλήλους θέσεις διὰ νὰ ταχθοῦν Ἰταλικά Πυροβολαρχίαι, καὶ θέσεις Συγκεντρώσεως Ἀρμάτων Μάχης. Τὰ προσδιώρισα Τοπογραφικῶς. Ἐβγαλα τὰς Συντεταγμένας. Τὰς δακτυλογράφησα. Ὅταν εἰσέβαλον οἱ Ἰταλοὶ τὰς διένειμα εἰς τὰς Διοικήσεις - Παρατηρητήρια Πυροβολικοῦ. Ἐν-

τολή: Νὰ ἐρεῦνοῦν ἀπὸ ποία θέσιν (καπνοὶ - λάμψεις - κινήσεις) θά-λουν ἐχθρικά Πυροβολαρχίαι. Νὰ τηλεφωνοῦν εἰς τὴν Μοῖραν Ἀντιπυροβολικοῦ (Μουρκανάτος), ἥτις εἶχε τὰ στοιχεῖα ὅλων τῶν πιθανῶν θέσεων εἰς τὴν Πινακίδα της. Ἐδιδεν ἐντολὴν εἰς τὴν Πυροβολαρχίαν Ἀντιπυροβολικοῦ μὲ 20—30 θλήματα (μὲ βολὴν πλέον ἀκριθείας) ἐξουδετέρωνε τὴν Ἰταλικὴν Πυροβολαρχίαν. Τὴν ἀνάγκαζε ν' ἀλλάξη θέσιν καὶ νὰ μεταφέρεται εἰς ἄλλην θέσιν καὶ ἐκείνην ἐπισημασμένην. Εἶχα οἰκονομίαν Πυρομαχικῶν κατὰ τὰ 4)5. Ἀκρίθειαν βολῆς, περιωρισμένας παρενοχλήσεις ἢ προπαρασκευῆς Πυρ)κοῦ τῶν Ἰταλῶν δι' ἐπίθεσιν. Οἱ Κανονισμοὶ Πυροβολικοῦ δὲν γράφουν αὐτὰ τὰ πρᾶγματα Ἡ φτώχεια μέσων, ἡ πείρα τῶν Πολέμων καὶ ἡ Τοπογραφία μου, μοῦ ἔδωσαν τὴν λύσιν, ἥτις υἱοθετήθη καὶ θραδύτερον ὡς ἔμαθα ὡς ὀρθοτάτη λύσις.

Δὲν προχώρησα μετὰ τὴν σελίδα 62 (σημ. τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνοἰταλικοῦ πολέμου 1940—41. Τόμ. Ἰταλικὴ εἰσβολή) τὴν ἀνάγνωσιν, ἀποκαρδιωθείς.

Τελικὸν συμπέρασμα: Ἡ ἱστορία αὕτη εἶναι κακὸς ὁδηγὸς τοῦ μέλλοντος. Πρέπει ν' ἀναθεωρηθῇ «ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα».

Ἀσφαλῶς θὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι ἀδάμαντες. Ἐξηντλήθη ἡ ὑπομονή μου καὶ ἐσταμάτησα νὰ διαβάω τὸ βιβλίον αὐτό.

Εἰς τὴν Γαλλίαν, προκειμένου νὰ συντάξουν τὴν Ἱστορίαν τοῦ Πρώ-

του Παγκοσμίου Πολέμου εξέλεξαν 7 στρατηγούς τούς μᾶλλον ἐπιτυχόντας εἰς τὸν πόλεμον. Τούς ἔδωσαν τὰς ἐκθέσεις Στρατιῶν - Σωμάτων - Στρατοῦ, Μεραρχιῶν. Τούς ἔστειλαν εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν νὰ ἐλέγξουν τὰ στοιχεῖα. Εἶτα, ἐκάθησαν καὶ συνέταξαν τὴν Ἱστορίαν τοῦ πολέμου. Πραγματικὸν Εὐαγγέλιον τῶν Γάλλων Ἀξιωματικῶν. Ἐδῶ, πῆραν ἕναν Συνταγματάρχην τοῦ Μηχανικοῦ, ὅστις τὸν πόλεμον τὸν ἐγνώρισε ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖον τῆς «Μεγάλης Βρεταννίας» Ἀθηνῶν καὶ τοῦ ἀνέθεσαν νὰ συντάξῃ τὴν Ἱστορίαν τῶν Πολέμων 1940—1941.

Δὲν πταίει τὸ ἄτομον καθ' ὁλοκληρίαν. Τόσα γράφει. Δηλαδή ἐντολὴ εἰς τοὺς ἀξιωματικούς.

ΣΗΜΕΙΟΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΣ

Σημεῖον κατευθύνσεως ἢ Μεσόγειος θάλασσα!!!!

Εἶμαι ὥμῳ εἰς τὴν διατύπωσιν ἄλλ' ἢ καρδιά μου ξεύρει ὅταν πολεμῶν ἀπὸ τὸ 1912 ἕως τὸ 1941, χωρὶς νὰ λείψω οὔτε ὥραν ἐκ τῶν ἀγώνων, νὰ βλέπω ἐν κυκλοφορίᾳ καθοδηγητικὰ βιβλία καταστρεπτικά, ἅτινα πρέπει ν' ἀναθεωρηθοῦν ὅπωςδὴποτε. Εἶναι γνωστοὶ οἱ προμηθευθέντες ταύτην τὴν Ἱστορίαν, ἵνα τοὺς σταλῇ διορθωτικὸν φυλλάδιον.

Εἰδήσεις καὶ Ἐξηγήσεις γιὰ καὶ μὲ τοὺς Ἀναγνώστες μας

- Τὸ Δελτίο τῆς Ἑταιρείας, ὅπως ἔχει ἐξελιχθῇ μὲ τὴ δική σας βοήθεια, εἶναι τὸ κυκλοφοροῦν Εἶδωλό της ἀναπόσπαστα συνδεδεμένο μὲ τὴν ὑπαρξή της.
- Εἶναι κοινὴ διαπίστωση ὅτι μὲ τὴν ἐκλαϊκευτικὴν τοῦ μορφῇ καὶ τῇ γλαφυρότητά του, μὲ τὸ πλῆθος τῶν εἰκόνων, ἀντιπροσωπευτικῶν ὅλης τῆς Ἑπείρου, ποὺ καμμιά ἄλλη ἐκδοσις, ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Πατρίδας μας (1913), δὲν ἔχει δώσει, μπαίνει εὐπρόσδεκτα σὲ κάθε Ἑπειρωτικὸ σπίτι.
- Κάτω ἀπὸ τὶς σημερινὲς οἰκονομικὰς συνθῆκες τὸ κόστος κάθε τεύχους ἀνέρχεται στὸ ποσὸν τῶν Δραχμῶν 85.000 καὶ δὲν μπορεῖ νὰ σταθεῖ μὲ συνδρομὴ λιγώτερη ἀπὸ 1000 δρχ. τὸ χρόνον.
- Αὐτὴ τὴ Συνδρομὴν σὰν ἐλάχιστη ἐτήσια εἰσφορά παρακαλοῦμε νὰ μᾶς στείλετε μὲ ταχυδρομικὴ ἐπιταγὴ γιὰ νὰ μπορέσει νὰ σᾶς ἔρχεται τακτικὰ ὁ Ἑπειρωτικὸς αὐτὸς ἀνασασμός.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πολεμικό Ἡμερολόγιο τοῦ 1940-41

(Καθημερινὴ ἐξιστόρηση μιᾶς ζωῆς ποῦ πέρασε μὲ κίνδυνον)

ΤΟΥ ΣΠΥΡΟΥ Θ. ΧΡΗΣΤΙΑΝ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ προηγουμένου)

ΑΠΟ ΒΟΥΡΣΙΝΑ ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΝ

Περνώντας τὸ γεφύρι τῆς Βουρσί-
νας, εἶδαμε μερικά φορτηγὰ αὐτο-
κίνητα καὶ στρατιῶτες νὰ προετοι-
μάζουν τὴν ἀνατίναξή του.

Στὴ Βουρσίνα ξανοιχτήκαμε στὰ
λιγοστὰ μαγαζιά. Σ' ἓνα ἀπὸ αὐ-
τά, τοῦ Παναγιώτη Τάση, πῆρα ἓνα
γλυκό, ποῦ μοῦ φάνηκε ἄνοστο ἀπὸ
τὴ νηστεία. Ἐκεῖ συναντήσαμε, με-
ταξὺ τῶν ἄλλων, τοὺς ἄνδρες ἀπὸ
τὸν ἀστυνομικὸ σταθμὸ Ἀγίων Πάν-
των μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ἐνωμοτάρ-
χη Ἰωάννου.

- Σιγὰ - σιγὰ κατέφθασαν καὶ οἱ
διμοιρίες Φατηρίου καὶ Ἀγίου Νι-
κολάου.

Μαθαίνοντας ὅτι εἶναι στὸ χωριὸ
αὐτό οἱ γονεῖς μου, πῆρα τὸν ἀνή-
φορο γιὰ συνάντησή τους. Τοὺς εἶ-
δα νὰ στέκουν στὴ θύρα τοῦ σπιτιοῦ
καὶ νὰ μὲ κοιτάζουν, καθὼς πλη-
σίαζα. ἀπορημένοι. Μετὰ τοὺς ἐ-
ναγκαλισμοὺς καὶ τὶς εὐλογες συγ-
κινήσεις, τὸ μόνο ποῦ μπόρεσα νὰ
πάρω θιαστικά ἦταν ἓνα ζεστὸ τσαί

καὶ ἀμέσως ἔφυγα, γιατί ὁ λόχος
μου ἦταν γιὰ ἀναχώρηση. Ἀπὸ τὴ
ζαλάδα μου πῆρα μόνο λίγο ψωμί,
μιὰ φανέλλα καὶ κάλτσες, χωρὶς νὰ
θυμηθῶ νὰ ζητήσω καὶ λίγα αὐγά.

Φθάνοντας στὸ λόχο, εἶδα ὅτι
προχωρούσαμε πρὸς τὸ Βλαχώρι.
Ὅλα τὰ παιδιὰ, τσακισμένα ἀπὸ
τὴν ταλαιπωρία, ζητοῦσαν κουρα-
μένα, ζητοῦσαν λίγη ξεκούραση.
Ὅχι μόνο ψωμί δὲν ἐνδιαφέρθηκε
κανένας ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικούς,
ποῦ ἦταν ἐκεῖ, νὰ δοθεῖ, ἀλλὰ ἐπὶ
πλέον καὶ νέα ἀποστολὴ μᾶς ἀνέθε-
ται, ὅπως ὕστερα ἔγινε ἀντιληπτό.
Εἶχαμε γίνει πτώματα κι ὅμως κα-
νένας δὲν μᾶς ἐνοιωσε καὶ δὲν μᾶς
πρόσεξε. Τέτοια μεταχείριση πολ-
λὲς φορές συμβαίνει νὰ δεχθεῖ ὁ ἔλ-
ληνας στρατιώτης. Ὅπως ἔλεγα
πολλὰ παιδιὰ στὸ δρόμο, στὴ Βουρ-
σίνα ἦταν ἄρκετὰ κιβώτια γαλέτ-
τας. Δὲν μπορούσαν νὰ μᾶς δώσουν
ἀπὸ ἓνα κομμάτι;

Παίρνοντας τὸν ἀνήφορο γιὰ τὸ
Βλαχώρι, πέρασα ἔξω ἀπὸ τὸ σπι-
τι τοῦ Μακόπουλου, ποῦ ἦταν ἐκεῖ
μὲ τὴν οἰκογένειά του. Βιάσθηκε νὰ
μὲ ρωτήσῃ γιατί καὶ πῶς ὑποχω-

ρήσαμε. Τί νὰ τοῦ πρωτοειπῶ ἐκείνη τὴν ὥρα;

Φθάσαμε ἐπάνω ἀπὸ τὸ Βλαχώρι, στὸ σταθμὸ χωροφυλακῆς. Ἐκεῖ οὐτε ψωμί, οὐτε τίποτε, ποὺ μᾶς εἶχαν ὑποσχεθεῖ. Βρῆκα τὸν γιὸ τοῦ Σουλούτα καὶ μοῦ ἔδωσε ἓνα κομμάτι μπομπότα. Προσπάθησα μ' αὐτὸν νὰ στείλω τηλεφώνημα στοὺς δικούς μου στὰ Γιάννινα ὅτι εἶμαι στὴ ζωὴ, ἀλλὰ τὰ σύρματα ἦταν κομμένα.

Ἀκούσαμε τὸν κρότο ἀνατίναξης τοῦ γεφυριοῦ τῆς Βουρσίνας, προχωρώντας δὲ πρὸς πέρα ἀπὸ τὸν σταθμὸ χωροφυλακῆς, σταθήκαμε σὲ μιὰ χαράδρα, ποὺ γυρνᾷ ὁ δρόμος πρὸς τὴν Πλακωτὴ, ὅπου καὶ σταθήκαμε πολλές ὥρες, γιατί ἔδειχναν σκεπτικότητα μεγάλη, δισταγμούς κι ἄρχισαν μέτρα προφύλαξης οἱ ἀξιωματικοί μας.

Παράλειψα νὰ πῶ ὅτι ἀπὸ τὴ Βουρσίνα εἶχαμε τεθεῖ ὑπὸ τὶς διαταγὲς τοῦ ταγματάρχη Προεστάκη, ὃ δὲ λοχαγός μας εἶχε μείνει παραπίσω κι ὕστερα ἀπὸ λίγο μᾶς ἔφθασε κι αὐτός.

Στὸ δρόμο περνοῦσαν χωριάτες ἀπὸ τὴ Μενίνα. Αὐτοὶ μᾶς ἔφεραν τὴν ἀνησυχητικὴ εἶδηση ὅτι οἱ Ἰταλοὶ ἔφθασαν στὴ Μενίνα καὶ πῆραν τὸν δρόμο γιὰ τὴν Πλακωτὴ. "Ὡστε ἐμεῖς μονάχα βρεθήκαμε γιὰ νὰ τοὺς ἀναχαιτίσουμε; Δὲν ἔχουν Θεὸ ὅσοι μᾶς ἔφεραν ἐδῶ, χωρὶς νὰ μᾶς δώσουν μιὰ μπουκιά ψωμί ἔστω κι ἀπὸ τὰ γύρω χωριά; Αὐτὰ καὶ ἄλλα σιγομουρμούριζαν μὲ τὸ δίκη τους τὰ παιδιά.

Σὲ λίγο ἄρχισε νὰ νυχτώνει καὶ

μιὰ ραγδαία βροχὴ ξέσπασε.

"Ὅλοι μας τὰ ἀντίσκηνα τὰ εἶχαμε πετάξει στὴ μάχη τῆς Πόβλας καὶ δὲν εἶχαμε οἱ περισσότεροι οὐτε κουβέρτες. Εὐτυχῶς ἐγὼ μπόρεσα νὰ θρῶ μιὰ κουβέρτα ἀπὸ κάποιον ἄλλον.

Πῆραμε τὸν κατήφορο τοῦ δημόσιου δρόμου καί, καθὼς περνούσαμε τὴν τελευταία καμπὴ πρὸς τὴν Πλακωτὴ, μιὰ πρωτοφανὴς καταιγίδα ξέσπασε ξαφνικά. Σκοτάδι πυκνότατο. Τὸ γοερὸ οὐρλιασμα τοῦ ἀγέρα ἀχολογοῦσε πέρα ὡς πέρα, ἐνισχυμένο κι ἀπὸ τὸ θοῦϊσμα τοῦ ξεχειλισμένου Καλαμᾶ. Τὸ ἀνεμόβροχο μᾶς ἔμπαινε ἀπὸ τὸ κεφάλι ὡς τὰ νύχια τῶν ποδιῶν κι ἐμεῖς συνεχίζαμε τὴν πορεία ἀργὰ - ἀργὰ, μὲ τὰ βλέφαρα βαρεῖα καὶ σχεδὸν μισόκλειστα σὰν ὑπνωτισμένοι. Ἦ νεροποντὴ ὅλο καὶ δυνάμωνε καὶ κάπου - κάπου ἡ ἀτμόσφαιρα διαυλακωνόταν ἀπὸ λάμπεις καὶ τὸ ξέφωτο πέρα στὰ μᾶκρη τοῦ οὐρανοῦ ἔμοιαζε σὰν σκηνὴ βιβλικῆς Ἀποκάλυψης. Ἦταν οἱ συχνές, γνώριμες λάμπεις, ποὺ παρατηροῦνται, ὅταν ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι ὑπερηλεκτρισμένη. Τὰ ἀστραπόβροντα ἐκκωφαντικά.

Καθὼς προχωρούσαμε, μικροεπεισόδια πανικοῦ συνέβαιναν στὸ δρόμο, ἀποτέλεσμα παραισθήσεων. Σὲ μιὰ στροφὴ, οἱ ἡμιονηγοί, ποὺ προπορευότανε, σκορπίστηκαν τρομαγμένοι κι ὅλοι τόβαλαν στὰ πόδια πρὸς τὰ πίσω, νομίζοντας πὼς τοὺς μπλόκαραν Ἰταλοί. Αὐτὸ ἔγινε δυο φορές.

Τὴ δεύτερη φορὰ μοῦ ξέσχισαν

τὴν κουβέρτα καὶ τὴν καταπάτησαν, ἔμεινα δὲ πιά μὲ τῇ χλαίνῃ.

Ἄλλο ἐπεισόδιο συνέθηκε στὸ γιατρὸ Φίλιο. Καθὼς θάδιζε, βλέπει στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου μιὰ κινούμενη σκιά.

—«Ποιὸς εἶσαι σύ;» ρωτᾷ. Ἀπάντηση καμμιὰ.

Τὸν ἄρπάζει ἀπὸ τὸ λαιμὸ καὶ τότε ἐκεῖνος τοῦ εἶπε ὅτι εἶναι ὁ Τάσιος ὁ Γατόπουλος (ἀπὸ τῆ Βρυσούλα Φιλιατῶν). Σὲ παραίσθηση ὅμως ἀκόμα ὅπως θρискόταν ἔψαχνε νὰ θγάλει καὶ πετάξει στὸ γιατρὸ χειροβομβίδα, ἀλλὰ εὐτυχῶς, ἀφοῦ θάδισαν κάμποσο δρόμο συνομιλώντας συνῆλθε καὶ ἡρέμησε.

Φθάσαμε ὑπὸ ἀδιάκοπη καταιγίδα κάτω κοντὰ στὸ ποτάμι. Μιὰ περίπολος προπορεύθηκε. Σταματήσαμε γιὰ λίγο κι ἐπικράτησε ἡ σκέψη ν' ἀκολουθήσουμε τὸ δρόμο πρὸς τὸ μοναστήρι Παγανιοῦς τῆς Πετροβίτσας, τελικὰ ὅμως ἐγκαταλείφθηκε αὐτὴ σκέψη.

Στὴν τελευταία πρὸς τὴ Μενίνα στροφή, κοντὰ στὸ ποτάμι, πέσαμε ὅλοι ξαφνικὰ στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου, στὰ λασπόνερα. Εἶχαν ἐκλάβει κάτι δένδρα καὶ θάμνους γιὰ σκιές Ἰταλῶν στρατιωτῶν!

Περνώντας καὶ τὴ στροφή αὐτὴ μὲ καρδιοχτύπι, πλησιάσαμε στὴ Μενίνα. Τότε ἀκούσαμε ὁμιλίες δικῶν μας καὶ καταλάβαμε ὅτι εἶναι δικά μας τμήματα. Φαντάσου περίφημη ἑλληνικὴ συνεννόηση! Δὲν ἤξεραν ὅν φιλια τμήματα κατέχουν τὴ Μενίνα. Ἦταν γιὰ νὰ ὑποστοῦμε αὐτὴ τὴν ἀφάνταστη ταλαιπωρία. Τόσο τσακισμένοι εἴμαστε, ποὺ μερικοί, παραμερίζοντας γιὰ λίγο

στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου, κοιμηθήκαμε ἄνοιωτα ὥς τὸ πρωῒ ὑπὸ τὴν νεροποντή. Ἄλλοι χώθηκαν ὥς τὸ λαιμὸ σὲ αὐλάκια γεμάτα νερὸ θολό.

Στὴ Μενίνα ζητήσαμε κουραμὰ καὶ ξηρὴ τροφή. Ὁ ἐκεῖ ἀξιωματικὸς ἐφοδιασμοῦ μᾶς εἶπε:

—«Κουραμὰ μπορῶ νὰ σᾶς δώσω, γιὰ ἄλλο ὅτιδῆποτε δὲν ἔχω ἔγκριση». Φαντάσου νοοτροπία!

Βάλαμε ὅλοι τὶς φωνές διαμαρτυρίας, λέγοντας ὅτι «ἐμεῖς πεθαίνουμε κι ἐσεῖς κοιτᾶτε τὶς τυπικότητες;»

Τελικὰ πήραμε κουραμὰ καὶ τυρὶ κι ὁ καθένας κατέφυγε ὅπου μπόρεσε νὰ κοιμηθεῖ, ἄλλος σὲ σκαλοπάτια σπιτιῶν, ἄλλοι σὲ καλύβες.

Ἐγὼ μὲ μερικοὺς ἄλλους χωθήκαμε σ' ἓνα μικρὸ ὑπόγειο (μπίμτσα) καὶ μὲ καδρόνια καὶ παλιοσάνιδα ἀνάψαμε φωτιά καὶ μέσα σὲ ἀποπνιχτικὴ ἀτμόσφαιρα ἀπὸ καπνοὺς γύραμε λίγο καὶ κοιμηθήκαμε σὰν ἀφιονισμένοι.

Τὸ πρωῒ, τὰ χαράματα, πήραμε τὸν ἀνηφορικὸ δρόμο, γιὰ τὸ Νεοχώρι. Ἐκεῖ μείναμε λίγη ὥρα στὸν μικρὸ κάμπο κάτω ἀπὸ τὶς ἐλιές.

Ἦταν στὸ μέρος αὐτό κι ἄλλα τμήματα σταθμευμένα.

Ὑστερα, διαταγὴ νὰ πορευθοῦμε πρὸς τὴν Παραμυθιά. Στὸ ξεκίνημα μᾶς μοίρασαν κουραμὰ, τυρὶ, ἐλιές, ποὺ μᾶς ἔφεραν ἐκείνη τὴν ὥρα μὲ αὐτοκίνητο ἀπὸ αὐτὴ τὴν πόλη.

Σὲ μιὰ θρύση μὲ πλάτανο θρῆκα χωρικοὺς ἀπὸ τὸ χωριὸ Γολᾶ γνωστούς μου: τὸν Βασίλη Μπογδάνη καὶ ἄλλους, ποὺ εἶχαν πάρει τὸν

δρόμο τῆς προσφυγιάς...

Στὴν Παραμυθιά φθάσαμε λίγο πρὶν τὸ ἡλιοθασίλεμα, κουρνιαξάμε ἐπάνω στὸ οἶκημα τοῦ οἰκοτροφείου καὶ ὕστερα ἀπὸ τόσον καιρὸ, μὲ τὴν περιέργεια καὶ λαχτάρα παιδιῶν, κατεβήκαμε στὴν πόλη.

Ἡ φήμη γιὰ μᾶς ὡς ἡρώων εἶχε προηγηθεῖ. Βρῆκα παλιούς γνωστούς ἀπὸ τὰ μαθητικά μου ἐκεῖ χρόνια.

Ἦπιαμε καφέ, φάγαμε φαγητὸ κουζίνας, κατὰ τὴν ὥρα δὲ τοῦ φαγητοῦ μᾶς πλησίασε καὶ κάθησε στὸ τραπέζι μας κι ἓνας ἀνθυπολοχαγὸς ἄγνωστος.

—Νὰ καθήσω μὲ τοὺς ἥρωες, μᾶς εἶπε καὶ μᾶς κέρασε ἓνα σφραγισμένο μπουκάλι κρασί.

Γυρίσαμε ἀργὰ καὶ κοιμηθήκαμε.

Ἔτσι πέρασε ἡ 30ῇ τοῦ μηνός, ἡμέρα εἰσόδου μας στὴν Παραμυθιά.

Τὴν ἐπομένη ἀλλάξαμε κατοικία, ἐγκατασταθήκαμε στὸ οἶκημα τοῦ Γυμνασίου. Ἐγὼ μὲ τὸν σιτιστὴ καὶ 2—3 ἄλλους μείναμε στὴν αἴθουσα τῶν καθηγητῶν.

Περιῆλθα ὅλες τὶς αἴθουσες καὶ ἰδιαίτερα τὴν αἴθουσα πλούσιας σὺγκριτικῆς συλλογῆς ὀργάνων χημείας, φυσικῆς, καθὼς καὶ τὴν αἴθουσα συλλογῆς ὀρυκτῶν καὶ πετρωμάτων. Ζωντάνεψαν οἱ ἀναμνήσεις τῶν μαθητικῶν μου ἐδῶ χρόνων.

Στὴν Παραμυθιά μείναμε μέχρι τὶς 6 Νοεμβρίου, τὴν ἡμέρα κρυμμένοι κάτω ἀπὸ τὶς ἐλιές ἐξ αἰτίας τινῶ ἀεροπλάνων, ποὺ μᾶς ἐπισκεπτόταν ταχτικά, χωρὶς νὰ βομβαρδίσουν ὅσο εἴμαστε ἐκεῖ. Ὁ καιρὸς ἦταν καλός.

Στὸ διάστημα τῶν ἡμερῶν αὐτῶν συνάντησα στὴ συνοικία Γαλατᾶ χωρικοὺς ἀπὸ Κλαζιάδες, Κατσικά καὶ ἄλλα χωριὰ τῶν Γιαννίνων, ἐπιταγμένους μὲ τὰ ἀλογομούλαρά τους γιὰ μεταφορὰ στρατιωτικῶν ὑλικῶν, ὅπως τὸν Βασίλη Μπαρτζιώτη, τὸν Βαγγέλη Τζαμαλῆ κ.ἄ.

Ἀπὸ τὸν Βασίλη Μπαρτζιώτη πήρα καὶ 500 δραχμὲς καὶ τοῦ ἔδωσα σχετικὸ σημείωμα καὶ γράμμα γιὰ τοὺς δικούς μου στὰ Γιάννινα.

Παίρνοντας κάθε ἡμέρα καλὸ συσσίτιο, εἶχαμε συνέλθει κάπως, εἶχαμε συμπληρώσει καὶ τὶς ἐλλείψεις σὲ ἱματισμὸ καὶ ὅπλισμό.

Παρέα συχνὰ ἔκανα μὲ τὸν Τάκη Θῶμο, ἔμπορο σιδηρικῶν στὰ Γιάννινα, ἀποσπασμένο στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἐφοδιασμοῦ, ποὺ μὲ περιποιήθηκε πολὺ τὸ πρῶτο θράδυ καὶ μ' ἔβαλε νὰ κοιμηθῶ σὲ περιποιημένο στρῶμα στὴ σοφίτα τοῦ κτηρίου τοῦ ἐφοδιασμοῦ.

Ἐπίσης παρέα ἔκανα καὶ μὲ τοὺς συναδέλφους στὸν πολιτικὸ θίο Χρῆ στο Ζῶτο ἀπὸ τὴν Τσαρκοβίστα καὶ Ξενοφῶντα Κασιούμη ἀπὸ τὸ Σταυράκι τῶν Γιαννίνων.

Στὴν Παραμυθιά μᾶς δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ ἐπαληθεύσουμε ἡ διορθώσουμε καὶ συμπληρώσουμε τὶς πληροφορίες γιὰ τὴ δράση τῶν διμοιριῶν μας Φατηριοῦ καὶ Ἀγίου Νικολάου.

Σημειώνω ὅτι ἡ πρώτη ὑποχώρησε τὸ μεσημέρι τῆς 28ης Ὀκτωβρίου ἐγινε χωρὶς ἐχθρική ἐπίθεση καὶ χωρὶς νὰ ρίξουν οἱ ἄνδρες οὔτε μιὰ ντουφεκιά.

Ἡ δεύτερη ὁμοῦς ἀμύνθηκε μὲ πεῖ

σμα διαδοχικά ἀπὸ ὕψωμα σὲ ὕψωμα καὶ πέραν τοῦ Ἀγίου Νικολάου μέχρι τὸ θραδάκι. Ὑστερα συναντήθηκαν οἱ δυὸ διμοιρίες ἐκεῖ κοντὰ στὴν Κεραμίτσα, ἔφθασαν στὸ γεφύρι τῆς Βουρσίνας, τὸ πέρασαν καὶ μᾶς θρήκαν.

Ἀπὸ τὴν Παραμυθιά δόθηκε διαταγὴ ἀπὸ τὸ Στρατηγεῖο τοῦ Λιούμπα, στὸ ὁποῖο ὑπαχθῆκαμε στὴ συνέχεια, νὰ φύγουμε στὶς 6 τοῦ μηνός.

Ξεκινήσαμε κατὰ τὸ μεσημέρι καὶ φθάσαμε στὸ Κεφαλόβруσο, ὅπου καθηλώθηκαμε μέχρι τὸ θράδυ ἀπὸ τὰ ἐχθρικά ἀεροπλάνα, ποὺ πετοῦσαν ἐπάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια μας, χωρὶς νὰ μᾶς ἀνακαλύψουν, καθὼς εἴμαστε χωμένοι στὰ παλιούρια, χαντάκια καὶ θαθειῆς λακκοῦθες, σὰν περιδκόπουλα.

Ἀπὸ τὸ Κεφαλόβруσο μὲ ὁδηγοὺς τοὺς στρατιῶτες Φωτιάδη καὶ Τσιέν Θεόδωρο ἀπὸ τὴ Γκρίκα Παραμυθιάς ξεκινήσαμε μόλις νύχτωσε. Περάσαμε ὑπὸ πυκνὸ σκοτάδι τὰ χωριά Δράγανη, Γκρίκα, Σεράτι, Νισάτι καὶ κατὰ τὰ ξημερώματα φθάσαμε στὰ ὑψώματα Πέστιανης.

Ὅταν πηγαίναμε, θαδίζοντας μὲ δυσκολία στὸν κακόδρομο, πρὸς τὸ χωριὸ Γκρίκα, ἐπισκεφθῆκαμε ἐγὼ κι ὁ λοχαγὸς τὸ οἶκημα, ποὺ εἶχε πρόχειρο ἱατρεῖο ὁ γιατρὸς Γύρας ἀπὸ τὴ Ζίτσα. Ἐκεῖ θρήκαμε στρατιῶτες, ποὺ εἶχαν ὀπισθοχωρήσει πανικόβλητοι. Ὁ γιατρὸς καυγάδιζε μαζί τους γιὰ τὴν ἄταχτη αὐτὴ φυγὴ τους.

Ἐπάνω στὸν καυγᾶ φθάσαμε κι ἐμεῖς. Ἀφοῦ μείναμε λίγο, ἐπιστρέ-

ψαμε πάλι στὸ λόχο μας καὶ ξεκινήσαμε.

Σκοτάδι πίσσα. Πήραμε τὴ λακκιά ἀνηφορικὰ ἐπάνω ἀπὸ τὴ Γκρίκα. Πολλὰ μεταγωγικά, καταμεσῆς στὴ λακκιά, ἔρχονταν πρὸς τὰ κάτω.

—Τί συμβαίνει, θρὲ παιδιὰ; ρωτᾶμε.

—Τί νὰ συμβαίνει, συνάδελφε, ἔσπασε ὁ Παραπόταμος, οἱ Ἴταλοι πέρασαν τὸν Καλαμᾶ κι ὅλοι οἱ δικοί μας ἔχουν ὀπισθοχωρήσει ἄταχτα, μᾶς ἀπάντησαν.

Τότε πληροφορηθῆκαμε τὸ κακὸ μαντάτο. Σταθήκαμε ἄναυδοι, ἐνῶ τὰ μεταγωγικά ὅλο καὶ περνοῦσαν.

Τί, ἐμεῖς πάλι, ὁ λόχος μας, θὰ πᾶμε μπροστὰ καὶ οἱ ἄλλοι γυρίζουν;

Σὲ μιὰ στιγμή ὁ λοχίας Γιάννης Μικρούλης ἀπὸ τοὺς Φιλιάτες, καθὼς εἶχαμε προπορευθεῖ λίγα θήματα, λέει στὸ λοχαγό.

—Ἐπιτρέψτε μου νὰ σᾶς πῶ, κύριε λοχαγέ, αὐτὴ τὴ στιγμή ἔχετε στὰ χέρια σας 250 ψυχές. Ἄν πρόκειται νὰ πᾶμε πρὸς θεβαίαν αἶχμα λωσίαν, μὴ μᾶς παίρνετε ἄδικα στὸ λαιμό σας. Σκεφθῆτε το καλὰ αὐτό, ποὺ θὰ κάνετε.

—Ὅχι, θρὲ Μικρούλη, τοῦ λέει ὁ λοχαγός, δὲν χάνω ἐγὼ ἔτσι τὸ λόχο μου.

Ἀναθαρρήσανε ὅλοι.

Τὰ μεταγωγικά ἐξακολουθοῦσαν νὰ περνοῦν, μιὰ μεγάλη σύγχυση κι ἀναταραχὴ ἐπικρατοῦσε.

(Συνεχίζεται)

Μνηήμες τοῦ '40

ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ Ν. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ τοῦ προηγούμενου)

6.' Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΓΙΝΕΤΑΙ ΚΡΙΣΙΜΗ

Ἡ Πετσάλη ἦταν γιὰ μᾶς πού εἶχαμε ἀποκτήσει τὴν πρώτη ἐμπειρία ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ πολέμου, ὅχι βέβαια ἀπὸ τὶς μάχες, ἀλλὰ ἀπὸ τὶς ταλαιπωρίες τῆς βροχῆς καὶ τὴν ἀπειλὴ τῶν ἀεροπλάνων, τὸ καλύτερο καταφύγιο πού μπορούσαμε νὰ ἐλπίζουμε. Μᾶς δημιούργησε πρῶτα μιὰ αἴσθηση ἀσφάλειας, γιὰ τὶ ξέραμε τώρα πῶς τὴ θέση μας στὴ «Βρύση τοῦ πασιᾶ» τὴν εἶχε ἐπισημάνει ὁ ἐχθρὸς μὲ τὴν ἀναγνώριση τῶν ἀεροπλάνων του. Πολλοὶ ψιθύριζαν πῶς ἡ κατασκοπεία τῶν Ἰταλῶν ἤξερε ποιὸς θὰ ἦταν ὁ σταθμὸς διοίκησης τοῦ στρατηγείου, ἂν γινόταν πόλεμος. Ὅπως καὶ νᾶναι, ἂν δὲν φεύγαμε γιὰ τὴν Πετσάλη, ἐλάχιστοι θάμειναν ζωντανοὶ τὴν ἄλλη μέρα πού ἦρθαν τὰ ἰταλικά ἀεροπλάνα καὶ βομβάρδισαν τὴν τοποθεσίαν μὲ σφοδρότητα, ξεγελασμένα ἀπὸ τὶς σκηνές πού ἄφησε ἐκεῖ τὸ Στρατηγεῖο μετασταθεύοντας.

Ἡ Πετσάλη ἀκόμα, γιὰ τοὺς φαντάρους κυριότερα, σήμαινε ἀπαλ-

λαγὴ ἀπὸ πολλὰ δεινὰ. Νὰ κρατᾶς ὄρθιες τὶς σκηνές πού ἔστηνες πάνω στὴ λάσπη, ν' ἀνοίγεις κάθε τόσο αὐλάκια γιὰ νὰ μὴν πλημμυρίσουν, νὰ τὶς καμουφλάρεις, νὰ μὴν τὶς δεῖ τὸ μάτι τοῦ ἐχθροῦ, καὶ τὸ βράδυ ν' ἀγωνίζεσαι, μαζεμένος κουβάρι, νὰ κλέψεις λίγο ὕπνο, νὰ ξεχάσεις, ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦσαν σοβαρὴ δοκιμασία.

Τὴν πρώτη μέρα, καθὼς εἴμαστε ἀκόμα ζαλισμένοι ἀπὸ τὴν ἀναταραχὴ τῆς ἔκρηξης τοῦ πολέμου, κάναμε ἀγῶνα γιὰ νὰ προσαρμοστοῦμε στὴ νέα κατάσταση· ἔτσι, οἱ δακτυλογράφοι δυσκολεύονταν νὰ στήσουν τὶς μηχανές, οἱ γραφιάδες δὲν ἔβρισκαν μέρος ν' ἀκουμπήσουν τὰ πρωτόκολλα, οἱ ἄλλοι νὰ τακτοποιήσουν τὰ δικά τους σύνεργα. Ἐπειτα ἡ ἀναπόφευκτη σύγχυση τῶν πρώτων ὥρῶν καὶ οἱ πληροφορίες πού ἔρχονταν ἀπὸ τὸ μέτωπο δυσκόλευαν τὴν ἐργασία στὰ δικά μας γραφεῖα. Περιφερόμαστε ἔτσι γύρω ἀπὸ τὶς σκηνές τῶν ἀξιωματικῶν, προπαντὸς στὸ ὑπασπιστήριο, γιὰ νὰ βοηθήσουμε σ' ὅ,τι χρειαζόταν. Ὅταν μετακινηθήκαμε στὴ Πετσάλη κι ἐγκατασταθήκαμε στὸ σχολεῖο της, θαλθήκαμε ἀμέσως, νύχτα ἀκόμα, νὰ ὀργανώσουμε τὸ

νοικοκυριό μας. "Όλα σέ λίγο ἦ-
ταν ἔτοιμα νὰ λειτουργήσουν. Ἄ-
κόμα καὶ μέρος γιὰ νὰ κοιμηθοῦμε
μὲ κάποια ἄνεση ἐξασφαλίσουμε,
δυὸ - δυὸ, τρεῖς- τρεῖς, ἦταν καὶ κά-
ποιοι ποὺ δὲν ἤθελαν ἄλλον δίπλα
τους, ἔπιασαν τὶς ἄκρες, σωστοὶ
«μονιάδες», κάτι ποὺ σέ λίγο και-
ρό, ὅταν θᾶχαμε γεμίσει ἀπὸ ψεῖ-
ρα, ὅλοι θὰ θέλαμε νὰ κάνουμε.

Οἱ μέρες ποὺ μείναμε στὴν Πε-
τσάλη ἦταν ἀπὸ τὶς πιὸ κρίσιμες
τοῦ πολέμου. Ἀπὸ τὴν ἔκφραση καὶ
τὶς κινήσεις τῶν ἀξιωματικῶν, ἀπὸ
τὶς διαταγές ποὺ δακτυλογραφού-
σαμε, ἀπὸ τὶς καταστάσεις τῶν νε-
κρῶν καὶ τραυματικῶν ποὺ συντάσ-
σαμε, τέλος ἀπὸ ὅλη τὴν ἀτμόσφαι-
ρα ποὺ εἶχε δημιουργηθεῖ νιώθαμε
πὼς οἱ στιγμές ἦταν δύσκολες· ἡ
μάχη τοῦ Καλπακιοῦ ἄρχιζε, κι ὅ-
σο κι ἂν ἡ πίστη καὶ τὸ πεῖσμα ἦ-
ταν τὸ κυρίαρχο στοιχεῖο τῆς συμ-
περιφορᾶς ὅλων, ἡ ἀνησυχία ἦταν
διάχυτη παντοῦ. Διοικητὲς συντα-
γμάτων κι ἄλλοι ἀνώτεροι ἀξιω-
ματικοὶ ἔφταναν θιαστικοὶ στὴν Πε-
τσάλη, ἀνέβαιναν στὸ σχολεῖο σο-
βαροί, ἀμίλητοι, συνοφρυωμένοι,
κλείνονταν μὲ τὸ στρατηγὸ στὸ γρα-
φεῖο του καὶ κουθέντιαζαν ὥρα πολ-
λή, ὕστερα ἔφευγαν περισσότερο
σκεφτικοὶ ἀπ' ὅ,τι ἦρθαν.

Ἀνάμεσά τους ξεχώριζε — δὲν
θυμᾶμαι καλὰ ἂν ἦταν σ' αὐτὴ ἡ
ἄλλη συνάντηση — ὁ ἀντισυνταγμα-
τάρχης Μαρδοχαῖος Φριζῆς, ὁ Ἑ-
βραῖος ἀξιωματικὸς ποὺ ἦταν Ἑλ-
ληνας περισσότερο ἀπὸ τοὺς Ἑλ-
ληνες, μ' ἐκεῖνο τὸ λεβέντικο παρὰ-
στημα, στητός, μὲ τὸ κεφάλι πάντα

ψηλά, ἔτσι ἔκανε τὸν πόλεμο, παλ-
ληκαρίσια, ὅπως οἱ παλιοὶ ἥρωες,
κι ἔτσι πέθανε, καθάλλα στ' ἄλογο,
ὅπως λένε, στὴν Πρεμετὴ, στίς 5
Δεκεμβρίου 1940, γιὰτὶ δὲν θέλησε
νὰ προφυλαχτεῖ, ὅταν τὰ ἐχθρικά
βόλια ἔπεφταν γύρω του.

Ὁ κρότος τῶν κανονιῶν τῆς μά-
χης, ποὺ εἶχε ἀρχίσει στὸ Καλπάκι,
ἔφτανε ὡς τὸ στρατηγεῖο, ὁσμιζό-
μαστε τὸν πόλεμο πολὺ κοντά, κά-
ποτε ἄφηνε καὶ σέ μᾶς τὸ ἐπισκε-
πτῆριό του· τὰ ἰταλικά ἀεροπλάνα,
εἴτε ὑποψιάστηκαν τὴ μετακίνησή
μας στὴν Πετσάλη, εἴτε γιὰτὶ ὁ ἐχ-
θρὸς εἶχε πάρει πάλι πληροφορίες
μὲ τὸ κατασκοπευτικὸ τοῦ δίκτυο,
βομβάρδισαν ἀρκετὲς φορὲς τὸ χω-
ριό, μὲ στόχο κυρίως τὸ σχολεῖο,
οἱ βόμβες ἔπεφταν γύρω μας, ἐμεῖς
μαζευσόμαστε στίς γωνιές τοῦ σχο-
λεῖου, μὲ τὴν ψευδαίσθηση πὼς εἴ-
μαστε πιὸ ἀσφαλισμένοι ἐκεῖ, κρα-
τούσαμε ἀκόμα καὶ τὴν ἀνάσα μας
μὴ τυχὸν καὶ τὴν ἀκούσουν οἱ Ἰ-
ταλοὶ καὶ προδοθοῦμε.

γ.' Η ΓΚΡΑΜΠΑΛΑ

Ὡρα τὴν ὥρα ἡ ἀνησυχία μεγά-
λωνε. Οἱ μάχες γίνονταν ὅλο καὶ
περισσότερο σκληρές, αἱματηρές, οἱ
δικοί μας κρατοῦσαν, ὅμως ἔρχον-
ταν στιγμές ποὺ ἀναγκάζονταν κά-
που νὰ ὑποχωρήσουν, κι ὅταν ἡ
τοποθεσία ποὺ ἄφηναν ἦταν ζωτι-
κῆς σημασίας γιὰ τὴν ἄμυνα, τότε
ἡ ἀνησυχία μεταβαλλόταν σὲ ἀγω-
νία.

Αὐτὸ ἔγινε καὶ στὴν περίπτωση
τῆς Γκραμπάλας, ἀπὸ τὰ κύρια ὁ-

χυρά τοῦ Καλπακιοῦ, πού ἔπese ὅτ' αὐτὰ χέρια τῶν Ἰταλῶν στίς 2 Νοεμβρίου. Ἡ νύχτα πού ἐπακολούθησε ἦταν ἀπὸ τίς χειρότερες πού πέρασε τὸ Στρατηγεῖο. "Αν δὲν γινόταν ἀνακατάληψη τῆς Γκραμπάλας, ὁλόκληρη ἡ ἄμυνα κατέρρεε. Γιά τίς μάχες κατάληψης καὶ ἀνακατάληψης τοῦ ὄχυροῦ ὑψώματος, οἱ ἀπόψεις τῶν στρατηγῶν διαφέρουν. Ὁ Κατσιμήτρος γράφει, πῶς τὸ ἀπόγευμα τῆς 2 Νοεμβρίου, ἀφοῦ πρῶτα ἡ Γκραμπάλα χτυπήθηκε ἄγρια ἀπὸ τὸ ἰταλικὸ πυροβολικόν, δέχτηκε ἔφοδο ἀπὸ ἐχθρικό τάγμα πού τὸ ἀποτελοῦσαν Ἀρβανίτες καὶ Ἰταλοὶ ἀπὸ τὰ ἐπίλεκτα «τάγματα θανάτου».

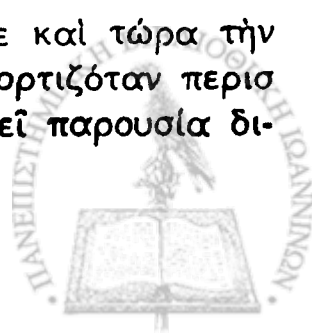
Οἱ ἐπιδρομεῖς κατόρθωσαν νὰ σκαρφαλώσουν ἀπὸ τίς ἀπότομες πλαγιές τοῦ ὑψώματος, ἐπετέθησαν στὸ λόχο μας πού τὸ ὑπερασπιζόταν, τὸν ἀνέτρεψαν καὶ κατέλαβαν ἓνα τμήμα του. Ἀντεπίθεση τῶν δικῶν μας πού ἔγινε στίς 5 τὴν πρωτὴ τῆς 3 Νοεμβρίου, ἔδιωξε τοὺς Ἰταλοὺς. Τὰ τμήματα τῆς ἀντεπίθεσης διοικοῦσε ὁ ταγματάρχης Κ. Πανταζῆς, μὲ ἀξιωματικούς τοὺς ὑπολοχαγοὺς Ν. Βασιλᾶ, Δ. Μάλιο καὶ τὸν ἀνθυπολοχαγὸ Κ. Σαρρῆ. Τὰ ὀνόματα ὅλων ἔγιναν γνωστὰ στὸ πανελλήνιο γιὰ τὸν ἡρωϊσμό τους σὲ πολλές περιπτώσεις.

Ὁ Πετροτσόπουλος γράφει σχεδὸν τὰ ἴδια μὲ τὸν Κατσιμήτρο. Μιλάει ὅμως μόνο γιὰ Ἀρβανίτες πού ἔκαναν τὴν ἐπίθεση καὶ δίνει διαφορετικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἐλληνικῶν δυνάμεων. Ριζικὰ ἀντίθετος μὲ τίς δυὸ αὐτὲς θέσει

εἶναι ὁ στρατηγός, τότε ἐπιτελάρχης, Δρίβας. Ἐπιμένει ὅτι ὁ ἐχθρὸς δὲν εἶχε καταλάβει τὴν Γκραμπάλα. Μόνο ἓνα μικρὸ τμήμα του, ὃχι παραπάνω ἀπὸ διμοιρία, εἶχε ἀνεβεῖ στὸ ὕψωμα, τὸ ὁποῖο οἱ δικοὶ μας ἐγκατέλειψαν χωρὶς μάχη. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἰταλοὶ, ἐξαιτίας τῆς σφοδρῆς θύελλας, ἀναγκάστηκαν ν' ἀφήσουν τὴν Γκραμπάλα, κι ἔτσι ἡ πρωϊνὴ δική μας ἀντεπίθεση ἔγινε σὲ κενὸ ἀπὸ ἐχθρικά τμήματα χώρο. "Αν ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦσαν ἀπόψεις τοῦ ἐπιτελάρχου, χωρὶς νὰ προσκομίζονται καὶ ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα, δὲν θὰ γίνονταν πιστευτά. Ὁ Δρίβας ὅμως παραθέτει στὸ βιβλίον πού ἀναφέραμε καὶ σὲ φωτοτυπία, τὴν ἰδιόχειρη διαταγὴ τοῦ στρατηγοῦ Κατσιμήτρου (ἀρ. πρωτ. Ε.Π.Ε. 82) 3.11.1940, ὥρα 8.30 μ.μ.) στὴν ὁποία ἐκφράζεται ἡ βαθύτατη λύπη του γιὰ τὰ γεγονότα τῆς Γκραμπάλας, πού περιγράφονται ὅπως ἀκριβῶς ἰσχυρίζεται ὁ Δρίβας. Στὴ διαταγὴ δίνονταν αὐστηρότατες ἐντολὲς γιὰ τὴν ἀποτροπὴ παρόμοιων γεγονότων στὸ μέλλον.

"Ὅπως καὶ νᾶγιναν τὰ πράγματα, ἡ ἄμυνα τῆς Γκραμπάλας στάθηκε μιὰ ἀπὸ τίς κυριότερες φροντίδες τοῦ στρατηγεῖου, κι οἱ μάχες πού ἔγιναν γιὰ νὰ κρατηθεῖ ἦταν ἀπὸ τίς πιὸ αἱματηρές. "Ὅταν σὲ λίγες μέρες μετακινηθήκαμε στὴν Πρωτόπαππα, ἡ Γκραμπάλα ἔπese πάλι στὰ χέρια τῶν Ἰταλῶν (7 Νοεμβρίου 1940).

Ἡ ἀγωνία γέμισε καὶ τώρα τὴν ἀτμόσφαιρα, πού φορτιζόταν περισσότερο ἀπὸ τὴν ἐκεῖ παρουσία δι-

Η ΠΕΙΡΟΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΕΥΧΟΥΣ ΙΙΙ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

(Φωτογραφίες Σπ. Μελειζή τροβηγμένες πρό τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου)

Γενική ἄποψη Δελβινακίου Πωγωνίου.

Γενική ἄποψη Πωγωνιανῆς (Βοστίνας) Πωγωνίου.

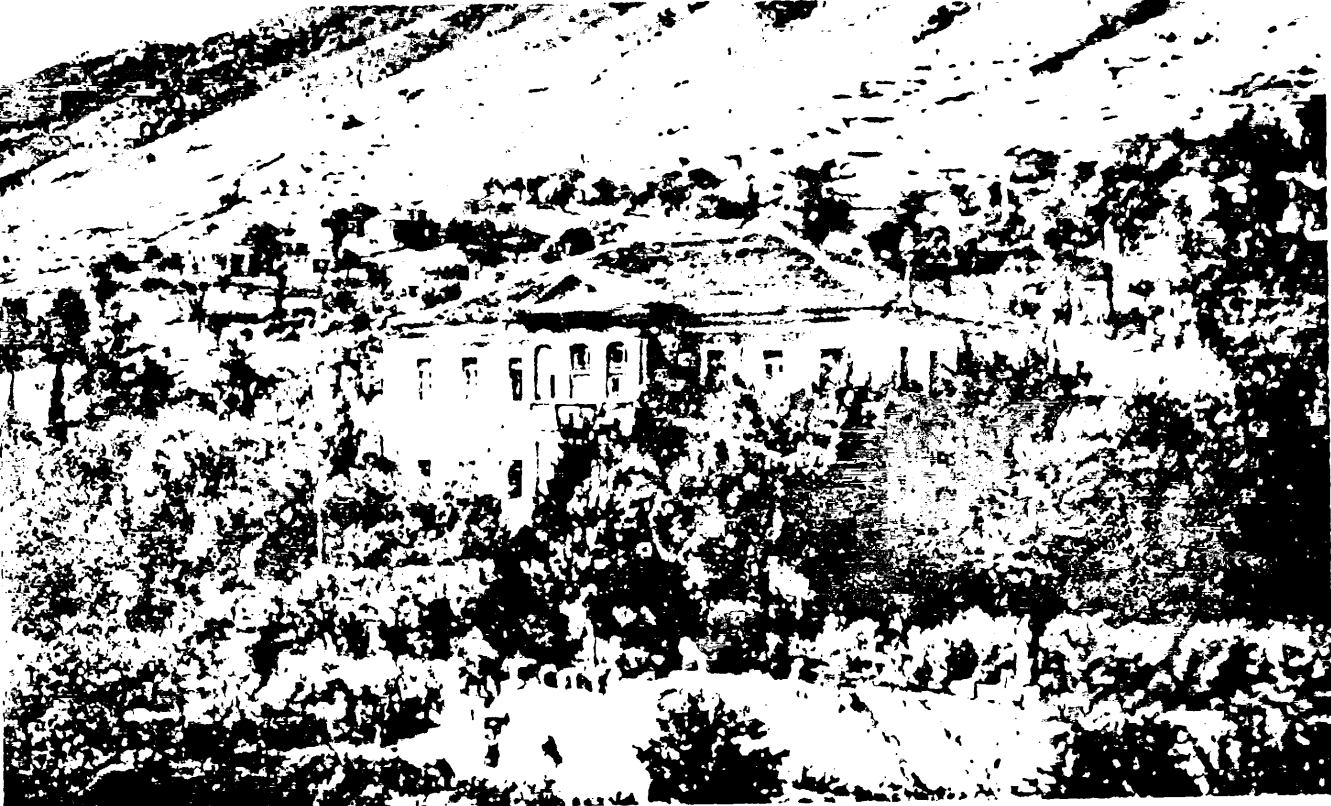

Δελβινακιώτισσες (Στολή Πωγωνίου).

Δελβινακιώτισσες.

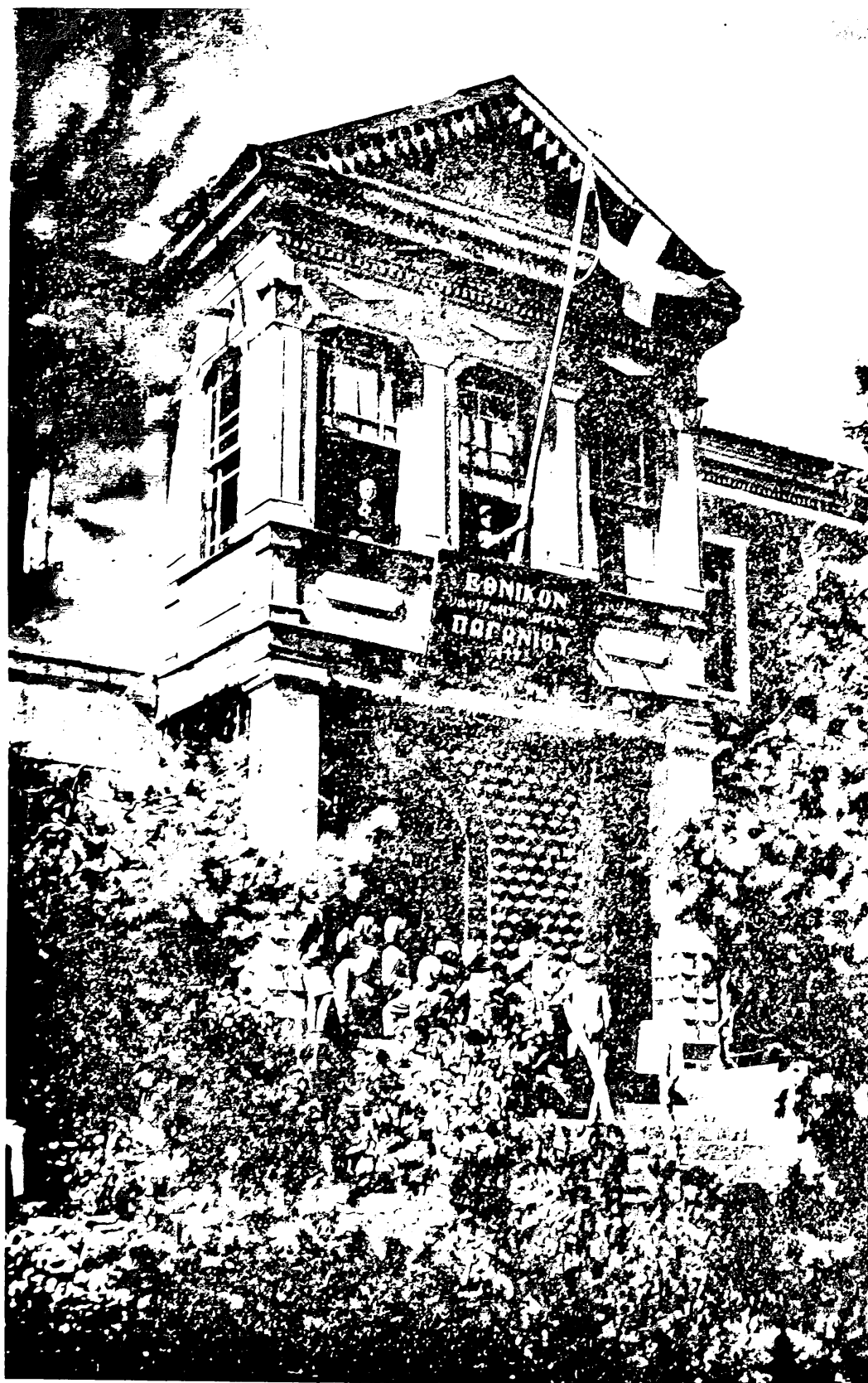
Οίκημα Ἐθνικοῦ Οἰκοτροφείου Πωγωνιανῆς.

Κτήριο τοῦ Γυμνασίου Πωγωνιανῆς.

[(Ἀρχεῖο Ἀλεξ. Χ. Μαρμπούλου — Φωτογρ. Α. Κουτσαβέλη),

Εἴσοδος οἰκήματος μὲ τοὺς τροφίμους.

Βοστινιώτισσα στη βρύση.

Όμιλος Δροπολιτών στο Μαυρόπουλο Πωγωνίου. Στο βάθος ο κάμπος της Δερόπολης.
(Άρχείο Άλεξ. Χ. Μαμμοπούλου).

Ἀπὸ τὸ Μαυρόπουλο ὁ κάμπος Δερόπολης Βορ. Ἡπείρου.
(Ἀρχεῖο Ἀλεξ. Χ. Μαμμοπούλου)

Πότισμα βοδιῶν στὴ Λίμνη Ζαραβίνας Πωγωνίου.

*Αντικατοπτρισμοί στη Λίμνη Ζαραβίνας

*Αποψη της Κόνιτσας.

οικητῶν τομέων καὶ μονάδων, ἀπόδειξη πὼς ἡ κατάσταση στὸ μέτωπο, ἰδιαίτερα στὸ νότιο τομέα, εἶχε ἐπιδεινωθεῖ. Κουθέντες χαμηλές, ψίθυροι, ἕνας ἐκνευρισμὸς κυριαρχοῦσε πάνω σ' ὅλα, τότε μὲ φώναξε ὁ Δρίθας, ἀπομονωθήκαμε σ' ἕνα δωμάτιο τοῦ σχολείου τῆς Πρωτόπαππας.

—«Γράφε», μοῦ εἶπε, «νὰ σπάσεις τὰ χέρια σου νὰ τελειώσεις γρήγορα», κι ἄρχισε νὰ ὑπαγορεύει τὴ διαταγὴ, τὴ συγκινητικότερη ἀπ' ὅσες εἶχα δακτυλογραφήσει.

Καλοῦσε ὅλους, ποὺ εἶχαν τὴν εὐθύνη τοῦ τομέα ἐκείνου νὰ μὴν ἐπιτρέψουν τὴν κατάληψη τῆς Γκραμπάλας ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς, αὐτὸ τὸ θαρρὺ καθῆκον τοὺς ἀνάθετε ἡ πατρίδα ποὺ κινδύνευε θανάσιμα. Τὸ περιεχόμενο τῆς διαταγῆς ἀπέβλεπε κυρίως στὸ νὰ συνειδητοποιηθεῖ ἡ ἀνάγκη τῶν κρίσιμων στιγμῶν ποὺ περνούσαμε, νὰ νιώσουν οἱ μαχητὲς πὼς ἂν δὲν ἀποφάσιζαν νὰ θυσιάστουν γιὰ τὴν Γκραμπάλα ἡ μάχη στὸ μέτωπο τοῦ Καλπακιοῦ θὰ χανόταν, μαζὶ κι ὅλη ἡ Ἑλλάδα, σ' αὐτὸ τὸ ὕψωμα ἦταν γραμμένη ἡ τύχη τῆς. Ὁ Δρίθας, σκυφτὸς πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μου ὑπαγόρευε μὲ φωνὴ ποὺ εἶχε ὅλες τὶς ἀποχρώσεις τοῦ συναισθήματος, φωνὴ ποὺ ἀγωνιζόταν νὰ περάσει τὸ φράγμα τῆς ἀπόστασης, ὁ λόγος γινόταν γιὰ τοὺς ἀποδέκτες θερμὴ ἰκεσία, ὑπόμνηση χρέους, πειθὼ γιὰ δράση, ἀνάγκη κατανόησης πὼς γιὰ ἕνα τόσο μεγάλο σκοπὸ ἡ ἀτομικὴ θυσία φάνταζε πολὺ μικρὴ. Τέτοιο περίπου ἦταν τὸ νόημα τοῦ

κειμένου, δὲ θυμᾶμαι ἀκριβῶς τὰ λόγια, ἡ συγκίνησή ὅμως ποὺ προκαλοῦσε, μ' ἔκανε νὰ πιστέψω, τὴ στιγμὴ ποὺ τὸ δακτυλογραφοῦσα, ὅτι θᾶφερνε ἀποτέλεσμα.

Πραγματικὰ ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν κατοχὴ τῆς Γκραμπάλας ἦταν σκληρὸς καὶ αἱματηρὸς. Οἱ Ἰταλοὶ τὴν εἶχαν καταλάβει στὶς 7 Νοεμβρίου μὲ ὁμάδες θανάτου.

Ὁ Πανταζῆς μὲ τὸ τάγμα του θαυματουργήσε τελικά, ὁ ἐχθρὸς ἀνατράπηκε, τὸ ὕψωμα ἔμεινε ὀριστικὰ στὰ χέρια μας. Ἄν δὲν ξαναπαίρναμε τὴν Γκραμπάλα, ὅλη ἡ ἄμυνα τοῦ Καλπακιοῦ θὰ κατέρρεε κι ὁ στρατὸς θὰ ὀπισθοχωροῦσε στὸν Ἀραχθο, ἔχοντας τώρα νὰ ἀντιμετωπίσει ἕναν ἐχθρὸ ποὺ θὰ προχωροῦσε μὲ τὸν ἀέρα τῆς νίκης.

Ἡ Γκραμπάλα, αὐτὸ τὸ ὀρθὸ καὶ γυμνὸ ὕψωμα, στάθηκε τὸ κυριότερο ἔρεισμα τῆς ἄμυνας, καὶ ὁ ἀγώνας γιὰ νὰ κρατηθεῖ θὰ δίνει τὸ δικαίωμα στοὺς ἀπογόνους νὰ περηφανεύονται γιὰ τοὺς προγόνους τους. Ἡπειρώτες ἦταν οἱ περισσότεροι, ἀπ' ὅλες τὶς κοινωνικὲς τάξεις, προπαντὸς ἀγροτόπαιδα, μὲ λίγα γράμματα τοῦ δημοτικοῦ, ἀλλὰ μὲ τὴν καρδιά γεμάτη αἰσθήματα καὶ χρέος γιὰ τὸ σπίτι, τὸ χωριό, τὴν Ἡπειρο, τὴ μεγάλη πατρίδα, τὴν Ἑλλάδα. Μεγαλωμένοι μὲ τὶς ἀφηγήσεις τῶν πατεράδων καὶ τῶν παπούδων, ποὺ πάλευαν αἰῶνες μὲ τοὺς Τούρκους ὥσπου τοὺς ἔδιωξαν καὶ τοὺς κυνήγησαν, μαζὶ μ' ὅλους τοὺς Ἕλληνες, ὡς τὴν «Κόκκινη μηλιά», μόνο ποὺ κουρά-

στηκαν νά πολεμοῦν, εἶχε μπεῖ στίς καρδιές τους τὸ σαράκι τοῦ διχασμοῦ, ἔτσι γύρισαν πίσω τσακισμένοι, μὲ τὶς χουφτες τους ἄδειες ἀπὸ ὄνειρα, μὲ τὸ κεφάλι σκυφτό, ὑποταγμένοι σὲ μιὰ μοῖρα ποὺ ἄλλοι καθόρισαν γιὰ τὴν πατρίδα τους· ὅλοι εἶχαν κληρονομήσει ἀπὸ τοὺς προγόνους καταβολές ποὺ ξεκινούσαν ἀπὸ πολὺ μακριά, προπαντὸς τὴν αἴσθηση τοῦ χρέους, δὲν χρειάζονταν πολλὰ λόγια, καθοδηγήσεις καὶ προπαρασκευές γιὰ νὰ καταλάβουν τί ἔπρεπε νὰ κάνουν. Τῷ ξεραν ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ μπῆκαν στὸ χαράκωμα πῶς ἢ θὰ νικοῦσαν ἢ θὰ πέθαιναν. "Ἄλλος δρόμος γιὰ νὰ σωθεῖ τὸ σπίτι, τὸ χωριό, ἡ γυναίκα, τὰ παιδιά, οἱ φίλοι, ἡ μικρὴ κοινωγία τῶν ἀνθρώπων, δὲν ὑπῆρχε. "Ἔτσι ἄρχισε τὸ ἔπος ποὺ πῆρε σιγὰ - σιγὰ τὶς τελικὲς διαστάσεις του.

Στὴν Πρωτόπαππα, κι ἐκεῖ μᾶς βομβάρδισαν τὰ ἐχθρικά ἀεροπλάνα, δὲν μείναμε πολλὲς μέρες. Ἡ κατάσταση εἶχε χειροτερέψει στὸν τομέα τῆς Θεσπρωτίας, ὅπου οἱ Ἱταλοὶ εἶχαν σημειώσει προόδους. Στὸ Στρατηγεῖο ἦρθαν βιαστικά οἱ διοικητὲς τῶν μονάδων τοῦ νότου, γιὰ νὰ συζητήσουν μὲ τὸ Στρατηγὸ τὰ προβλήματα ποὺ δημιουργήθηκαν μὲ τὴν ἰταλικὴ προέλαση, ὅλοι ἦταν πάλι ἀνήσυχoi, θυμᾶμαι πόσο ἀργά, ἐπίσημα, κατέβαινε τὶς σκάλες τοῦ σχολείου ὁ ἀντισυνταγματάρχης Ζωῖδης ἀπὸ τὴν Ἀρτσίστα τοῦ Ζαγοριοῦ, διοικητὴς πολυβόλων, ἕνας ἀντρακλας ὡς ἐκεῖ πάνω, μαχητὴς ἀπὸ τοὺς λίγους, ἔδω-

σε κι αὐτὸς ἀργότερα τὴ ζωὴ του γιὰ τὴν πατρίδα, τὸ Γενάρη τοῦ 1941 στὸ Τεπελένι. Ἦταν τόσο σκεφτικὸς ποὺ δὲν πρόσεξε κανένα καθῶς ἔφευγε, φανερό πῶς τὰ πράγματα ἦταν ἄσχημα.

δ. ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ ΣΤΑ ΓΙΑΝΝΙΝΑ

Ἡ ἀπειλὴ ἀπὸ τὴ Θεσπρωτία καὶ ἡ ἀνάγκη νὰ βρίσκεται τὸ Στρατηγεῖο κοντὰ στὸ Σῶμα Στρατοῦ ποὺ εἶχε φτάσει στὰ Γιάννινα, ὑποχρέωσαν τὴ διοίκηση τῆς Μεραρχίας νὰ μετακινηθεῖ στὴν πόλη. Ἐγκατασταθήκαμε σ' ἓνα ὑπέργειο καταφύγιο, στὸ Κάστρο, πάνω ἀπὸ τὴν «Κυρὰ - Φροσύνη». Τὸ κτίριο ἦταν μακρόστενο, μὲ στέγη τσιμεντένια, ἀμφίβολο ὅμως ἂν θ' ἄντεχε στίς βόμβες ποὺ θάπεφταν πάνω της. Εἶχε τρεῖς μεγάλες σιδερένιες πόρτες, ὅταν χτυποῦσε συναγερμὸς τὶς κλείναμε καὶ καθόμαστε πίσω τους ὄρθιοι, νομίζοντας πῶς ἔτσι εἴμαστε ἀσφαλισμένοι. Τὸ κτίριο ἦταν χωρισμένο στὰ τρία, στὴ μεσαία αἵθουσα εἶχε ἐγκατασταθεῖ ὁ Στρατηγὸς μὲ τοὺς κυριότερους ἐπιτελεῖς του, στοὺς συναγερμοὺς στεκόταν ὄρθιος, σχεδὸν πάντοτε, πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα, σίγουρα θὰ εἶχε σκοτωθεῖ στὸ μεγάλο βομβαρδισμὸ τῆς 11 Νοεμβρίου, ἂν λίγο πρὶν δὲν εἶχε φύγει γιὰ νὰ πάει στὴ σπηλιά τοῦ Κάστρου, κοντὰ στὴ γνωστὴ «Σπηλιά τοῦ Σκυλοσόφου», ὅπου εἶχε ἐγκατασταθεῖ τὸ Σῶμα Στρατοῦ.

(Συνεχίζεται)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΠΡΟ ΤΟΥ ΒΑΛΚΑΝΟΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΤΟΥ 1912-13

(Σημείωση Συγγραφέως).

Μία σπάνια σήμερον γαλλική έκδοσις (ή Ἑθνική Βιβλιοθήκη δὲν τὴν ἔχει) μὲ τὸν τίτλον ANNUAIRE ORIENTAL τοῦ 1909, ἔχει χρήσιμα στοιχεία γιὰ τὰ Βιλαέτια, τὰ Σαντζάκια, τοὺς Καζάδες καὶ τοὺς Ναχαγιέδες (Γεν. Διοικήσεις, Νομαρχίες καὶ Ἐπαρχίες ἀντιστοίχως) ὅλης τῆς Ὀθωμανικῆς Ἐπικρατείας, πρὸ ἑπταετίας κατὰ τὸ κρίσιμον πρὸ τοῦ Βαλκανοτουρκικοῦ πολέμου, ἔτος 1909 τὸ μεταφράγατο τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου.

Ἡ ὅλη ἔκδοσις ἀπὸ 2635 σελίδες ἀποτελεῖ ἄριστον ἐργίδιον γιὰ τοὺς διπλωμάτας μας καὶ γιὰ κάθε ἱστορικόν, πρὸ ἀσχολεῖται μὲ τὸν Ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον τῆς Ἀνατολῆς τὴν ἀφθαρτὴν εἰκόνα τῆς ἀκμῆς τοῦ πρὸ τῶν κοσμογονικῶν ἀλλαγῶν, πρὸ ἑπταετίας κατὰ τὰ ἐπαυλομένην χρόνιαν.

Σ' αὐτὸ τὸ ALMANACH SYNOPTIQUE φαίνεται ἡ διοικητικὴ διάρθρωσις καὶ ἡ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ζωὴ τῶν PROVINCES DE L' EMPIRE OTTOMAN.

Ἐπίτιμον ἀντισπρόσωποι τοῦ Ἐκδότου

τῆς Ἐπετηρίδας αὐτῆς καὶ συντάκτες τῶν στοιχείων ἐκάστης περιοχῆς ἦσαν:

Γιὰ τὰ ΓΙΑΝΝΙΝΑ ὁ Ἰωάν. Λάμπρας, δραγουμάνος τοῦ Γαλλικοῦ Προξενείου.

Γιὰ τοὺς ΑΓΙΟΥΣ ΣΑΡΑΝΤΑ ὁ Ἀδων. Μπέης Δελβίνας.

Γιὰ τὸ ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ ὁ Μαρδούρης (Διευθυντὴς τῆς Ρεζῆς, (διοικήσεως Καπνῶν).

Γιὰ τὸ ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΟ ὁ Ἀλέξανδρος Κέντρος.

Γιὰ τὸ ΔΕΛΒΙΝΟ ὁ Ἀδων. Μπέης Δελβίνας.

Γιὰ τὴν ΠΡΕΒΕΖΑ ὁ Ἀντώνιος Ζαχαρίου.

Ἀποσπῶμε, σὲ μετάφρασιν χάριν τῶν ἀναγινωστῶν μας τὰ τῆς περιοχῆς τῆς Ἡπείρου.
α.χ.μ.

ΒΙΛΑΕΤΙ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ — Πρωτεύουσα τὰ Ἰωάννινα

Συνολικὸς πληθυσμὸς: 531.000
κατ. ἐκ τῶν ὁποίων: 219.000 Τούρκοι, 307.000 Ἕλληνες, 4.500 Ἰσραήλ

ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

VILAYET (βιλαέτι) = γενικὴ διοίκησις.

SANDJAK (σαντζιάκ) = ἡ δεύτερη μετὰ τὸ βιλαέτι διοικητικὴ μονάδα. Νομός.

CAZAS (καζάς) = Ὑποδιοίκησις.

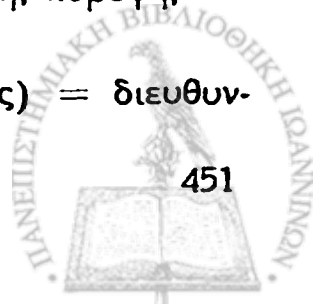
NAHIYE (ναχαγιές) = περιοχὴ, δῆμος.

KADI (καδῆς - κατῆς) = ἱεροδίκης, δικαστής.

M·U·FTI (μουφτής) = ἑρμηνευτὴς τῶν νόμων.

BAS (ἀρχή, κεφαλὴ, κορυφή, βάση).

M·U·DIR (μουδίρης) = διευθυν-

λίτες καὶ 500 διαφόρων ἐθνικοτήτων. 1.721 χωριά.

Ἀπὸ τὸ Βιλαέτι αὐτὸ ἐξαρτῶνται:

1. SANDJAK Ἰωαννίνων (210.000 κατ.).

CAZAS: 1. Ἰωάννινα 2. Ἀϊδονάτ 3. Φιλιάτες. 4. Μέτσοβο. 5. Κόνιτσα. 6. Λεσκοβίκι.

NAHIES: 1. Ζαγόρι, πρωτ. Τσεπέλοβο, 22.000 κατ. ὅλοι Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι. 2. Κούρεντα 3. Μαλακάσι. 4. Τσερκοβίστα. 5. Γκουμερτζίκ(;))

2. SANDJAK Ἀργυροκάστρου (167.000 κατ.).

CAZAS: 1. Ἀργυρόκαστρο. 2. Τεπεντελένι (Τεπελένι). 3. Κουρβελέσι. 4. Δέλβινο, 5. Πρεμετή. 6. Πωγώνι (Βοστίνα).

3. SANDJAK τοῦ Μπεράτ (94.000 κατ.).

CAZAS: 1. Μπεράτι, 2. Αὐλώννα. 3. Τομορίτζα. 4. Σκραπάρι.

NAHIES: 1. Φίερη.

4. SANDJAK τῆς Πρέβεζας (44.145 κατ. ἐκ τῶν ὁποίων : 11.000 Τούρκοι, 33.000 Ἕλληνες καὶ 145 Ἰσραηλίτες).

CAZAS: 1. Πρέβεζα. 2. Μάργα-

ρίτι. 3. Λοῦρος.

NAHIES: 1. Πάργα, 2. Ἦγουμενίτσα.

ΙΩΑΝΝΙΝΑ (πρωτ. τοῦ Βιλαετιοῦ πάνω στὴν ὁμώνυμη λίμνη (18.300 κατ. ἐκ τῶν ὁποίων 4.400 Τούρκοι 9.700 Χριστιανοὶ καὶ 4.200 Ἰσραηλίτες).

Συγκοινωνιακὲς ὁδοὶ γιὰ τὴν Ἑλλάδα, Κων)πολη καὶ Εὐρώπη μέσω Πρεβέζης καὶ Ἀγ. Σαράντα, καὶ γιὰ Σαλαχώρα, Ἀγ. Σαράντα, Σαγιάδα, Μοναστήρι, Μέτσοβο...

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ: νήματα, θαμβάκερὰ καὶ μάλλινα ὑφάσματα, σεντόνια, μεταξωτά, ψιλικά, ράβδους σιδήρου καὶ σίδηρο κατεργασμένο, δέρματα, ἐδώδιμα, ἀποικιακά, δέρματα βοδινὰ Ἀμερικῆς, ἄλευρα Θεσ)νίκης, Μοναστηριοῦ, Τεργέστης, Μασσαλίας καὶ Ρουμανίας, πυροβόλα ὅπλα, κρασιά, χαρτικά, χρυσὰ νήματα κλπ.

ΕΞΑΓΩΓΕΣ: μαλλιά φυσικά καὶ ἐπεξεργασμένα, δέρματα ἀκατέργαστα καὶ κατεργασμένα, γοῦνες, καπνὸ, νήματα, πίσσα, ἄσφαλτος, τερεβιθίνη, θδέλλες, ζῶα, θούτυρό, τυρί, θελανίδια, θρώμη κλπ.

τῆς, ὁ διοικῶν τὸν ναχαγιέ.

NAZIR (ναζίρ) = Ἐφορος.

MEMUR (μεμούρης) = ἐπιστάτης

MUTASARRIF (μουτεσαρίφης)

= διοικητῆς σαντζακίου, ἢ μουτεσαριφλικίου ποὺ ἀντιστοιχεῖ πρὸς νομάρχην.

MUHASELBECI = Ἀρχιλογιστής

TAHRIR = ἀπογραφή

TAHRIRAT MUDURU = Διευθυντῆς ἀπογραφῆς

N'U'FUS = πληθυσμὸς

N'U'FUS MEMURU = Διεύθυνση πληθυσμοῦ

KATIP = Συμβολαιογράφος

IDADYE = λύκειον

NA'İP = τοποτηρητής.

Γενικὸν Κυβερνεῖο

Γενικὸς Κυβερνήτης : Μέραρχος Χιλμί πασᾶς, Ὑπασπιστὴς τοῦ Σουλτάνου.

Γενικὸς Ἀρχηγὸς τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων στὰ ἑλληνικὰ σύνορα μὲ ἔδρα τὴν Ἐλασσόνα ὁ στρατηγὸς Ἐτέμ πασᾶς.

Ὑπαρχηγός : Στεφανάκης Καραθοδωρῆς μπέης.

Στρατιωτικὸς διοικητής : ὁ ταξί-αρχος Σαντὶκ πασᾶς.

Διοικητής ἐφεδρείας : ὁ στρατηγὸς Ἀζίζ πασᾶς.

Διοικητής πυροβολικοῦ : ὁ ταξί-αρχος

Πολιτικὸς Ὑποδιοικητής : Νεζιρ ἐφέντης.

Γενικὸς γραμματέας (ΜΕΚΤΟΥ-ΒΔΙΙ) : Χακὴ μπέης.

Συμβολαιογράφος : Ἀχμέτ Μπεχαεντὶν ἐφέντης.

Διοικητής Χωροφουλακῆς : Ριφα-άτ μπέης.

Γενικὸς Ἀρχηγὸς Ἀστυνομίας, Μαχμούτ ἐφέντης.

Πρόεδρος κοινότητος : Σελαχεν-τὶν ἐφ.

Γενικὸς αὐτοκρατορικὸς Εἰσαγ-γελεύς : Σαντουλάχ ἐφ.

— Ἀντικαταστάτης : Σεβκὶ ἐ.

Πρόεδρος πλημμελειοδικείου : Τεβφὶκ ἐφ.

Πρόεδρος Ἐφετείου : Μπεντρεν-τὶν ἐφ.

Πρόεδρος πρωτοδικείου : Χιντα-γιέτ ἐφ.

Πρόεδρος κακούργιοδικείου : Ἰ-σμαήλ Χακὴ μπέης.

Πρόεδρος ἐμποροδικείου : Μπε-χάη ἐφ.

Δικαστής (CADI) : Μπεντρεντὶν ἐφ.

Διευθυντής Ἀνακρίσεων : Μεχμέτ Τεφθὶκ Μπέης.

Ἐπιθεωρητής δημοσίων ἔργων :

Ἀνακριτές :

ΜΙΦΤΙ : Σαῖντ ἐφ., Ζαντέ Μεχμέτ Ἐμὶν ἐφ.

BACH MUDIR Ταχυδρομείου — Τηλεγραφείου :

MUDIR Ταχυδρομείου — Τηλε-γραφείου : Νουρή ἐφ.

Διευθυντής Ταχυδρομείου : Νεν-τὶμ ἐφ.

Ἐπιθεωρητής : Ὅσμὰν ἐφέντης.

Διευθυντής τοῦ Διεθνoῦς Τηλε-γραφικοῦ Σταθμοῦ : κ. HILER.

Ἐπιθεωρητής ὑγειονομικῆς ὑπη-ρεσίας : Δόκτωρ Ρεσμὶ ἐφ.

Ἐπικεφαλῆς Μηχανικός :

Διευθυντής Γεωργίας : Φαῖκ μπέ-ης.

Δραγουμάνος τοῦ Βιλαετιοῦ : Φουάτ μπέης.

Βοηθός : Τσακὶρ Ἐφέντης.

Διευθυντής τοῦ γραφείου ἀπο-γραφῶν : Ἀλτά ἐφ.

Διευθυντής τοῦ γραφείου τῆς ΕΥ-ΚΑΦ : Φεχὶμ μπέης.

Πρόεδρος τῆς Ἀγροτικῆς Τρά-πεζας τῆς Κυβέρνησης : Γιουσούφ ἐφέντης.

— Διευθυντής : Νούρεντὶν μπέης.

Ἀρχιλογιστής τοῦ Βιλαετιοῦ : Χαμντί, ἐφέντης.

Πρόεδρος τοῦ Ὁθωμανικοῦ Συμ-βουλίου Ἐμπορίου : Φερίντ μπέης.

Κρατική Διαχείριση
Καπνοῦ

NAZIR: Φιλίπ ντε Ποσών.
Ἀρχιλογιστής: Μπιλιώτης.

Προξενικὸ Σῶμα

GERMANIA: PH. DE POSSON,
ἀντιπρόξενος.

ΑΓΓΛΙΑ: MARIO CAMICIA.

ΑΥΣΤΡΙΑ - ΟΥΓΓΑΡΙΑ: Δόκτωρ
RANZI πρόξενος.

Ἀντιπρόξενος: JULES MEICH-
NER DE MEICHSENAN.

Ἀρχιγραμματέας - Δραγουμά-
νος: Ο. Ἰωαννίδης.

ΓΑΛΛΙΑ: ELIO GARES: Ἀντι-
πρόξενος.

Δραγουμάνος: Ι. Λάππας.

ΕΛΛΑΔΑ: Γενικὸς Πρόξενος: Ν.
Ἀγκωνάκης.

Δραγουμάνος: Ν. Χαδέλης.

ΙΤΑΛΙΑ: Γενικὸς Πρόξενος
STRANIERI.

Ἀντιπρόξενος: D. ΔΕ GENITO
1ος Δραγουμάνος: Τζοθανόπου-
λος.

2ος Δραγουμάνος: BERNASCO-
NI.

3ος Δραγουμάνος: J. JULIETTI
ΡΟΥΜΑΝΙΑ: Πρόξενος: S. GRE-
CIANO.

Γραμματέας: Τζούλης.

Δραγουμάνος: Κ. Ἀδάμ

ΡΩΣΙΑ: Γενικὸς Πρόξενος: Ν.
STCHELKOUNOV.

Δραγουμάνος: Λαζαρίδης.

Θρησκευματα

Μουσουλμανικὸ: Σαϊντ
ἐφέντης, Ζαντέ Μεχμέτ Ἐμὶν ἐφέν-

της: Μουφτῆς.

Λατινικὸ—Καθολικὸ:
R. P., ἀνώτερος, ἐκκλησία
τοῦ Ἀγ. Ἰωσήφ.

Ἑλληνικὸ—Ὁρθόδοξο:
Σεβασμιώτατος Γεράσιμος, Μητρο-
πολίτης (Γερβάσιος;)

Ἐκκλησίες: Ἀγ. Ἀθανάσιος,
(μητροπολιτικὴ) με 4 ἐφημέριους
καὶ ἓνα διάκονο.

Ἅγιος Νικόλαος: με τρεῖς ἐφη-
μέριους καὶ ἓνα διάκονο.

Ἁγία Μαρίνα: με τρεῖς ἐφημέ-
ριους καὶ ἓνα διάκονο.

Παναγία: με ἓνα ἀρχιμανδρίτη,
ἐπτὰ ἐφημέριους καὶ ἓνα διάκονο.

Ἁγία Αἰκατερίνη: με δύο ἐφημέ-
ριους.

Ἅγιος Ἰωάννης, Παναγία Περί-
θλεπτος, καὶ Ἅγιος Νικόλαος εὐ-
ρισκόμενες στὰ τρία ἄκρα τῆς πό-
λης με ἓνα ἱερέα.

Ἅγιος Σπυρίδων: παρεκκλήσι.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ
ΕΜΠΟΡΩΝ, ΒΙΟΤΕΧΝΩΝ κ.λ.π.

(με ἀλφαθητικὴ σειρὰ)

ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἀρχιτέκτονες

Β. Καζαμίας — Π. Μελίρρυτος.

Πιάτα καὶ Ὑαλικά
Κάζαρος Βασίλης — Κάζαρος Ν.
Ἐσδρά Μ. καὶ Σία—Χατζαλέξη Α.

Ἀσφαλιστικὲς Ἑται-
ρεῖες

«Γενικὴ Ὁθωμανικὴ ἐταιρεία ἀ-
σφαλειῶν», πράκτορας: PH. DE
POSSON.

«Ἀμοιβαία», πράκτορας: Κοντούρης Γ.

«Γενικές ασφάλειες Τεργέστης»: πράκτορας: Υ. G. LEVI.

«Γερμανία»: πράκτορας : Νιτζίδης.

«LA FONCIERE»: πράκτορας : Ἰωάννης Λάππας.

«Ἡ Μητροπολιτική»: πράκτορας: ALCALAY M.

«Ἡ Ἐθνικὴ Ἀθηνῶν»: πράκτορας: Λάππας Γεώργιος.

«LLOYD LONDON»: ὑποπράκτορας: Λάππας Γεώργιος.

«Ἡ Ἀνατολή» ζωῆς, πράκτορες»: Ι. Ἰωαννίδης καὶ Σία.

«LA POLAR», πράκτορες: M. LEVY καὶ Σία.

«NORDHUGUIAN»: πράκτορας: Νιτζίδης Α.

«NORTH BRITISH AND MERCANDILE AND LONDON»: πράκτορας: Κούτσικας Δημήτριος.

«Φοίνιξ» πράκτορας: Νιτζίδης.

«Ἐνωση τοῦ Παρισίου»: ὑποπράκτορας: Τσουρίδης Ἀλ.

Δ ι κ η γ ό ρ ο ι

Ἀναγνωστόπουλος Α. — Ἀτίφ ἐφέντης.

Ντόντης Ι. — Γκάνιος Σπ.

Χατζῆς Ε. — Ἰμπραήμ Σαντίκ ἐφέντης.

Καπριώτης Ι.

Κοτούλας Ι. — Λάππας Ι. — Μέξης Α.

Μιχαλάκη ἐφέντης Καφταντζόγλου.

Μίσιος Ζ. — Ραγκίπ μπέης, Ζαντέ Φερίντ μπέης.

Σούρλας Κ. — Στούπης Α. — Βεχμπή ἐφέντης.

Τ ρ α π ε ζ ί τ ε ς

Ἀλιεὺς Κων)νος — Γκάνιος καὶ Δόνος.

Γκολέτσης καὶ υἱοί—Χανδέλης Δ. Χαρισσιάδης Ι. — LEVY καὶ Σία. LEVY J. G. καὶ Σία — Σπέγγος Σ.

Κ α ύ σ ι μ α ξ ύ λ α

Ἀφοὶ Μπακάτσα — Γκέγκας Ν. Λάππας Ἀδαμάντιος.

Ἐ δ ώ δ ι μ α

Ράδος Γ.

Ἐ ν τ ο λ ο δ ό χ ο ι

CARUANO P. — Νίκας καὶ Ζαφειρόπουλος.

Παππᾶς καὶ Ταμβακόπουλος.

Ἀ τ μ ο π λ ο ῖ κ ῆ ς Ἑ τ α ι ρ ε ῖ ε ς

«JOHN MAC DOWAL ET BARBOUR»: πράκτορας : Λάππας Γεώργιος τοῦ Β.

«PUGLIA DE BARÍ»: πράκτορας: Παλιός Δ.

Δ έ ρ μ α τ α καὶ γ ο ὦ ν ε ς

Ἀράπη Σ.Μ.—Κούρεντας Κ.

Κούλιας καὶ Ἀσβέρτας

Μακρυδήμας Κ. καὶ Καζαντζῆς Ν.

Β υ ρ σ ο δ ε ψ ε ῖ α

Χρυσοβιτρινός Ι.—Καμπέλης Δ.Ι.

Ἀφοὶ Κατζάρου — Κοτρότσης Φ.

Μαρκάδης Μ.Ι. — Μελισόθας Σ.

Ἀφοὶ Προυνή — ROSSI G.

Σούρλας Χ.

(Συνεχίζεται)

Νέος νομότυπος «Πανελλήνιος Σύνδεσμος Βορειοηπειρωτικού Αγώνος»

«Πανελλήνιος Σύνδεσμος Βορειοηπειρωτικού 'Αγώνος» ιδρύθηκε στην Κόνιτσα, με τή συμμετοχή προσωπικοτήτων από ολόκληρη τήν 'Ελλάδα. 'Η ιδρυτική συνέλευση έγινε τὸ περασμένο Σάββατο στήν ἱερὰ Μητρόπολη τῆς Κονίτσης, ὑπὸ τήν προεδρία τοῦ σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σεβαστιανοῦ.

Στὰ πλαίσια τῆς συνέλευσης ψηφίσθηκε διακήρυξη, στήν ὁποία τὸνίζεται μεταξύ τῶν ἄλλων, ὅτι ἀποτελεῖ πρῶτιστο ἔθνικό, ἀλλὰ καὶ ἀνθρωπιστικό καθήκον ὄλων τῶν 'Ελλήνων, ὁ ἀγώνας γιὰ τὸν σεβασμὸ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τῶν Βορειοηπειρωτῶν ποὺ ζοῦν στήν 'Αλβανία.

Οἱ ἰδρυτὲς τοῦ Συνδέσμου, τοῦ ὁποίου ἀντιπρόεδρος εἶναι ἡ σύζυγος τοῦ τ. Προέδρου τῆς Δημοκρατίας κ. Κων. Τσάτσου, κυρία 'Ιωάννα Τσάτσου, ὑπογραμμίζουν τὴν ἀπάφασή τους νὰ διαφυλάξουν τὴν προσπάθειά τους ἀπὸ κάθε κίνδυνο διαβολῆς καὶ ἀποπροσανατολισμοῦ.

Τὰ ἰδρυτικὰ μέλη τοῦ Πανελληνίου Συνδέσμου Βορειοηπειρωτικοῦ 'Αγώνος, εἶναι τὰ κάτωθι:

Σεβ. Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως Πωγωνιανῆς - Κονίτσης Σεβαστιανός, 'Ιωάννα σύζ. Κ. Τσάτσου συγγραφεύς, 'Αγ. Γκράτσιος στρα-

τηγὸς ἐ.ἀ., ἀρχ. ΓΕΕΘΑ, 'Ιω. Β. Φικιώρης, δικηγόρος, πρῶην ὑπουργός, Πιέρ. Α. Παναγιωταρέας ἐπίτ. ὑποναύαρχος Π.Ν., 'Αλ. Ν. Βερνίκος, δικηγόρος, πρῶην ὑπουργός, 'Ιω. Ν. 'Αντωνακέας, ἀντ)γος ἐ.ἀ., Σπ. Β. Δούκας, ἐκδότης ἐφημ., Νικ. Α. Παπαντωνίου, συμβολαιογράφος Παν. Α. Σταυρόπουλος ἀξ. ἐ.ἀ., Ι. Γ. Παπαϊωάννου, συμβ)φος, Β. Η. Κουκέσης ὁδοντίατρος, 'Ελένη Κυπραίου δημοσιογράφος, Εὐάγ. Δ. Γκολογιάννης ταξίαρχος, ἐ.ἀ., Κ. Σαρδέλης, συγγραφέας - δημ)φος, Κ. Ζ. Βακάλης τ. ἐπιθ. Δ.Ε., 'Απ. Π. Παπαθεοδώρου ἐπίτ. ἐπιθ. Γ.Μ. Ε., Παν. Π. Βογιατζῆς τ. ἀστυνόμος 'Αθαν. Π. Λέκκας δικηγόρος, Κων. 'Αθ. Γίγας, δημ)φος, Γ. 'Αντωνίου, δημ)φος, Βλ. Β. Σωκρατείδης δημ)φος, 'Ανδριανή - Δήμητρα Ζαφειροπούλου - Οἰκονομοπούλου συμβολαιογράφος, 'Αναστ. Σ. Δούκα δημοσιογράφος, Κωστής Δ. Γόντικας δικηγόρος — πρῶην Εὐρωβουλευτῆς, Νικ. 'Αντωνόπουλος τ. καθηγητῆς Πανεπιστημίου, Σπ. Γασπαρινᾶτος δικηγόρος, Κων. Ι. Κανάρης, ἀσφαλιστής, Μάρκος Οἰκονομίδης, πρέσβης ἐπὶ τιμή, Σπ. Νικολάου σύμβουλος 'Επικρατείας, Γεώργ. Π. Δράκος, βιομήχανος, Ν. Χρ. 'Αδαμαντιάδης, ἀσφαλιστής, Τρ. Δ. Κουταλίδης δικηγόρος, Μάριος Θρ. Ραφαήλ, καθηγητῆς Πανεπιστημίου.

ΓΟΡΓΟΠΟΤΑΜΟΣ

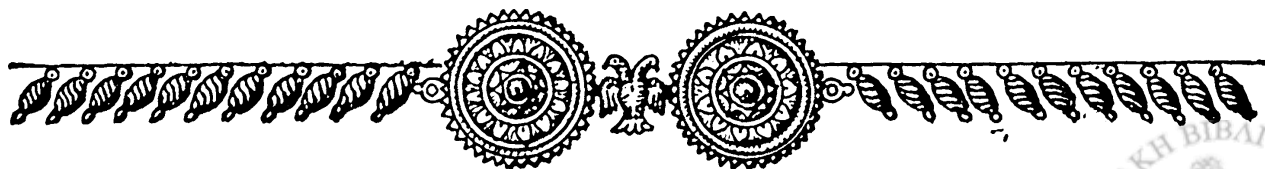
Ἐκεῖ στὸ Γοργοπόταμο, νά κι' ἄλλοι ποὺ φυλάγουν
Θερμοπύλες, ἀγνάντεψέ τους, Λεωνίδα·
καὶ σὺ Θανάση Διάκο ἀπὸ τὴν Ἀλαμάννα κουρμάσου,
ν' ἀκούσεις τὴ θρονιὴ τους τὴ μεγάλη, τὴν ἐλπίδα.

Σάν τότε, νά και τώρα, νά τὰ ἴδια,
τότε νά μὴ διαβοῦν οἱ Μῆδοι,
οἱ Τοῦρκοι, κι' οἱ στρατοὶ τους
τώρα οἱ Ναζί νά μὴ περάσουν,
μ' ἐφόδια τὸ Ρόμελ νά προφτάσουν.

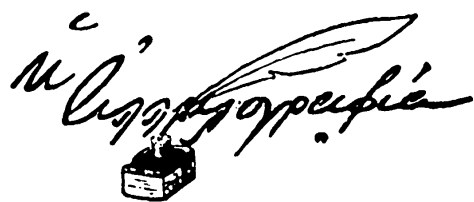
Κί' ἀκούστηκε ὁ χαλασμός, ἀστροπελέκια,
τρανταχτὸς τοῦ γεφυριοῦ ὁ γδοῦπος,
νά κι' ὁ σωρὸς τὰ σίδερα, οἱ πέτρες
τὰ δοκάρια ἀπ' τὰ δοξάρια
κί' ὡς τὰ οὐράνια ψήλωσε τῆς λευτεριᾶς ἡ φλόγα.

Πέρνουν κουράγιο οἱ λαοὶ ἀπ' τὴν ἀχλαλοή
π' ἀκούστηκε σ' ὅλη τὴν οἰκουμένη,
καὶ τοῦ ντουνιά ὁ ψίθυρος ἔγινε ἰαχή
πὼς ἀδελφωμένοι Ἕλληνες φυλάγουν Θερμοπύλες
ποὺ θρόντηξαν ἀπὸ κοντά τοῦ ἄξονα τὶς θύρες.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΜΙΧΑΗΛ ΒΟΥΛΟΔΗΜΟΣ
Καπεσοβίτης

Ηπειρωτική Πνευματική Ζωή καὶ Κίνηση

◆ Γράφουμε καὶ μᾶς γράφουν

◆ Στέλλουμε καὶ μᾶς στέλνουν

Ἡ ἐπίσημη ἱστορία καὶ οἱ ἀντι- δράσεις τῶν πρωταγωνιστῶν

Ἔχω διατυπώσει κατ' ἐπανάληψιν τίς ἐπιφυλάξεις μου γιὰ τίς λεγόμενες ἐπίσημες ἱστορίες γι' αὐτὸ καὶ δείχνω θαυτὸ σεβασμὸ στὰ ἀτομικὰ ἡμερολόγια ἢ ἀπομνημονεύματα καὶ περισσότερο στὰ ἡμερολόγια, ποὺ στεροῦνται τοῦ στοιχείου τοῦ «ἐφησυχασμοῦ» ὅταν σὲ εἰρηνικοὺς καιροὺς ἢ ἀναπόληση θὰ ἀποτυπώσει τίς πράξεις τοῦ παρελθόντος.

Τότε, τὴν περίοδο τοῦ «ἐφησυχασμοῦ», χωράει καὶ ἡ συγχώρηση, καὶ ἡ σκεπτικότητα καὶ ὁ ἐπηρεασμὸς. Ἔτσι τ' «ἀπομνημονεύματα» δὲν εἶναι πάντοτε τὰ γνήσια πιστοποιητικὰ τῆς ἀλήθειας.

Γι' αὐτὸ θὰ συστήσω καὶ πάλι στοὺς φίλους τῆς Ἱστορίας τὰ δύο ἀποσπασματικὰ ἀναγνώσματα συνεχειῶν τῶν Ἰ. Νικολαΐδη καὶ Σπ. Χρησιτίδη.

Σκαλίζοντας τοὺς φακέλους ἀλληλογραφίας φέρνω στὴν ἐπιφάνεια ἓνα ζεστὸ γράμμα τοῦ ἀείμνηστου Στρατηγοῦ Παν. Μαυρογιάννη, ποὺ μὲ τιμοῦσε μὲ τὴ θερμὴ φιλία καὶ ἀγάπη του, τοῦ Παν. Ὁ οὗ, τοῦ ἀσύγκριτου, τοῦ θρυλικοῦ καὶ ἀξιοῦ τοῦ πατριῶτος (οἱ χαρακτηρισμοὶ εἶναι τοῦ Ἀλέκου Τσουκανέλη — τεύχος

110, σελ. 426 τοῦ Δελτίου τῆς Ἑταιρείας) Μαυρογιάννη.

Ἀπὸ τὴν Κορινθία καταγόμενος ὁ Παν. Μαυρογιάννης, ἀπωτέρας Παργινίτης καταγωγῆς, μοῦ ἐκφράζει σὲ ἐπιστολὴ του τὰ αἰσθήματά του καὶ ζητεῖ τὴν... βοήθειά μου γιὰ νὰ δημοσιευθεῖ ἓνα ἄρθρο του σὲ ἡπειρωτικὴ ἐφημερίδα, ποὺ ἐξέφραζε τὴν πικρία γιὰ παραχάραξη τῆς ἱστορίας στὴν ἐπίσημη Ἱστορία (Ἰταλικὴ Εἰσβολὴ κ.λ. π.). Ἀπ' ὅ,τι ξέρω κατόπιν καὶ τῆς ἰδικῆς μου ἐπεμβάσεως, ἀλλὰ ἴσως καὶ χωρὶς αὐτῆς, θὰ ἐδημοσιεύετο, τὸ ἄρθρο αὐτὸ εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας.

Καὶ ἡ ἐπιστολὴ καὶ τὸ ἄρθρο δημοσιεύονται: σήμερον στίς οἰκείες στήλες καὶ παίρνουν τὴ θέση στὴν ἐπικαιρότητα τῶν γεγονότων ἐξ αἰτίας τῆς Ἐπετασίας τοῦ μεγάλου Ἀγῶνα 1940—41.

A. X. M.

Βραχάτι - Κορινθίας, 13 Αὐγ. 1966

Ἀγαπητὲ κ. Μαυρογιάννη.

Εὐχομαι νὰ εἰσθε ὅλοι σας καλὰ. Σὰς γράφω ἀπὸ τὸ Βραχάτι - Κορινθίας ὅπου κατέφυγα διὰ τὴν ἐκτέλεσιν λουτροθεραπείας εἰς τὴν ὥραίαν θάλασσαν μὲ τὴν ἐξαιρετικὴν ἀμμουδιά της. Συνεπλήρωσα ἤδη τὰ 60 μπάνια σύμφωνα μὲ τὴν ὁδηγίαν τῶν ἱατρῶν διὰ ν' ἀπεφύγω Καρμ. Βούρλα — Ἰκαρία κλπ. Ζωὴ ἥσυχη σὲ

δάσος από ἀμπέλια, πορτοκαλιές, λεμονιές, θερυκακκιές και ένα δασάκι εις τήν παραλίαν όπου και μία ἐκκλησία. Γενικώς τὸ μέρος αὐτὸ πολὺ καλὸ καὶ ἄφθονη συγκοινωνία καὶ κίνησιν λουομένων. Σεῖς δέβαια θὰ ἔχετε κλείσει μετὰ τὴν ἀρρώστεια τῆς ὀρειθασίας πολλὰ ἄλλα μέρη εὐχάριστα.

..Χθὲς ἔγραψα καὶ εἰς τὸν (τὸ ὄνομα γνωστοῦ Ἑπειρώτη δημοσιογράφου), (περιέχει θαρὺν χαρακτηρισμὸν), ἀκόμη δὲν ἐδημοσίευσε τὸ ἄρθρον πρὸς τοῦ ἐδώσαμε γιὰ τὴν κακόβουλον διατύπωσιν ἀναληθειῶν εἰς τὴν ἐπίσημον Στρωτικωτικὴν Ἱστορίαν. Σὰς παρακαλῶ πάρτε τον εἰς τὸ τηλέφωνον καὶ πιέσατέ τον νὰ δημοσιεύσῃ τοῦτο τὸ ὅποιον εἶναι ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΓΚΗ.

Χαιρετισμούς εἰς τοὺς ἀγαπητοὺς μου υἱὸν σας καὶ τὸ καλὸ μας κορίτσι τὴν Γεωργίαν.

Μὲ ἰδιαίτερη ἐκτίμησι καὶ ἀγάπην
ΠΑΝΑΓ. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΓΟΡΓΟΠΟΤΑΜΟΣ

Καπέσοβο 3 Νοεμβρίου 1985
Κύριε Μαιμνόπουλε.

Ὅπως εἶναι γνωστὸ στὶς 25 Νοεμβρίου τοῦ 1942 οἱ Ἕλληνες ἀντάρτες ΕΔΕΣ καὶ ΕΛΑΣ μαζί με τοὺς Ἀγγλοὺς σαμποτέρ, πέτυχαν νὰ γκρεμίσουν τὸ γεφύρι τοῦ Γοργοποτάμου.

Ψάχνοντας στὸ ἀρχεῖο μου βρῆκα ἓνα ποίημα πρὸς εἶχα κάμει. Σοῦ τὸ στέλλω, μὴ πρὸς ὁ μῆνας ἔφτασε πρὸς θὰ πρὸς κατὰ γι' αὐτὸ τὸ γεγονός.

Ἄν νομίζεις πρὸς μπορεῖ νὰ δημοσιευθεῖ μπορεῖς νὰ τὸ κάμεις.

Εὐχαριστῶ
ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ Μ. ΒΟΥΛΟΔΗΜΟΣ

ΑΠΗΧΗΣΕΙΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΦΑΝΗ Ι. ΚΑΚΡΙΔΗ

1.12.85

Ἀγαπητοὶ φίλοι,

Δὲν εἶμαι πρὸς καθηγητὴς στὸ Πανεπιστήμιο Ἰωαννίνων, ἀλλὰ ἡ ἀγάπη μου γιὰ τὴν Ἑπειρὸ εἶναι ἰσόδια! Ἔτσι τὸ χαίρομαι πολὺ ὅτι ἐξακολουθεῖτε νὰ μοῦ στέλνετε τὸ «Δελτίο Πνευματικῆς Ἑφημερώσεως», καὶ τὸ διαδίδω πάντα μετὰ μεγάλο ἐνδιαφέρον καὶ κέρδος. Μήπως θὰ μποροῦσατε νὰ μοῦ στείλετε καὶ τὸ Γενικὸ Εὐρετήριο; Μὲ τίς καλύτερες εὐχὰς μου γιὰ τίς γιορτές.

Εὐχαριστῶ
ΦΑΝΗΣ Ι. ΚΑΚΡΙΔΗΣ

ΕΠΑΝΟΡΘΩΜΑΤΑ

Πρέπει νὰ διορθωθῶν στὴ Μελέτη τοῦ κ. Ἑρμῆ Μουδοπούλου, δημοσιευμένη (στὸ τεῦχος Σεπτεμβρίου 108) μετὰ τὸν τίτλο «Οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν ἀρχαίαν Ρωμαϊκὴν» τὰ ἀκόλουθα παρράματα:

Σελ. 345 ἡ λέξις κατὰ πατρίαν τῶν στὴν ὀρθὴ κατὰ πατρίαν τῶν.

Σελ. 345 ἡ λέξις ἐμφανίζεται στὴν ὀρθὴ ἐμφανίζεται.

Σελ. 360 ἡ λέξις ὑπόθεσις στὴν ὀρθὴ πρὸς ὑπόθεσις.

Κατὰ τὴν τελεσίποιήσιν τοῦ τεύχους Νοεμβρίου (ἀριθ. 110) καὶ κάτω ἀπὸ τὸ δημοσίευμα «εἰσφορά στὴν περὶ Σακκά ἀνεκδοτολογία» ὅπου σχετικὸς διάλογος μεταξὺ Σακκά καὶ τοῦ Γυμνασιάρχου τότε Στάθη Δ. Λαμπρίδη παρελείφθη ἡ ὑπογραφή τοῦ Γυμνασιάρχου, τοῦ σημερινοῦ Γενικοῦ Γραμματέα τῆς Ἑταιρείας, πρὸς εἶναι καὶ ὁ ἀφηγητὴς τοῦ σχετικοῦ ἀνεκδότου.

Ἑσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνηση

Οἱ χρηματικὲς εἰσφορὲς πρὸς τὴν
 “Ἡπειρωτικὴ Ἑταιρεία,, ἐκπίπτουν
 στὶς Δηλώσεις Φόρου Εἰσοδήμα-
 τος.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΔΕΛΤΙΟ

Ἡ κυρία Λίτσα Παπαϊωάννου-Μάρ- ραινη γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς Ἑται- ρείας	500
καὶ τὸ Δελτίο	500
Ὁ στρατηγὸς κ. Γ. Τσουμάνης γιὰ τὸ Δελτίο	1000
Ὁ κ. Φραντζῆς Κάτσαρος γιὰ τὸ Δελτίο	1000
Ὁ Ἐπίτιμος Δήμαρχος Δελδινακίου κ. Ματθαῖος Βαλκώνης γιὰ τὴ χρηματικὴ ἐνίσχυση τῆς ἐκδό- σεως τοῦ Δελτίου	3000
Ὁ ἰατρός κ. Σταῦρος Γιωδάννης ἀπὸ τὸ Ρέθυμνο γιὰ ἐνίσχυση τοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρείας καὶ τῆς ἐκ- δόσεως τοῦ Δελτίου	5000
Ὁ κ. Νικόλ. Θεοδοσίου γιὰ τὸ Δελτίο	500
Ἡ κυρία Ἠλέκτρα Παπαστεφάνου, ὁμοίως	1000
Ὁ κ. Ἰωάν. Κουτσομύτης γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς	1000
Ἡ Ἑνωσις Ἡπειρωτῶν Βύρωνος γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς	1000
Ὁ κ. Περ. Δούκας γιὰ τὸ Δελτίο	500
Ὁ κ. καὶ ἡ κυρία Γεωργ. Σταύ- ρου, ὁμοίως	1000
Ὁ κ. Γεώργ. Κούνδουρος ἀξία δι- βλίων τοῦ «Ἀλλοτινὰ καὶ ἀξέ-	

χαστα» δωρηθέντων στὴν Ὀμο- σπονδία Μουργκάνας	30.000
Ὁ κ. Κων. Γούδας γιὰ τὸ Δελτίο	1000
Ὁ κ. Πέτρος Οἰκονόμου γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς	1000
Ὁ γεωπόνος κ. Βασ. Χαδέλας γιὰ τὸ Δελτίο	500
Οἱ ἀδελφοὶ Βασίλειος, Ἀθανάσιος καὶ Χρῆστος Τσούτσης ἀπὸ τὴν Κέρκυρα γιὰ τὸ Δελτίο	3000
Ὁ Ἐφέτης κ. Ἰωάν. Λώλης, πλὴν ἄλλων καὶ γιὰ τοὺς γενικωτέ- ρους σκοποὺς	700
Ὁ κ. Δημήτριος Χρυσόβιτσινός γιὰ τὸ Δελτίο	500
Ἡ κυρία Φράττω Λουκίδου - Ζαμ- ποπούλου γιὰ τὸ Δελτίο	500
Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ Σιδόμπαλου γιὰ τὸ Δελτίο	2000
Ὁ κ. Μίμης Τσάκας ὁμοίως	1000
Ὁ δικηγόρος κ. Παναγ. Σκαλτσού- νης ὁμοίως	1000
Ὁ κ. Ἰωσήφ Πανδεριμαράκης ὁμοίως	500
Ὁ κ. Δημ. Γιαννόπουλος ὁμοίως	1000
Ὁ κ. Κωνστ. Τζαβέλλας δι' ἐνί- σχυσιν τοῦ ἔργου	3000
Ὁ κ. Κων. Παπαγγέλης γιὰ τὸ Δελτίο	1000
Ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχο- λή ἀναδρομικὴ ἐγγραφή τῆς στὸ Δελτίο (1974—1984)	10.000
καὶ γιὰ τὸ 1985	1000
Ὁ κ. Δημ. Ζαχαρή γιὰ τὸ Δελτίο	500
Ὁ θαυμασιὸς καὶ πρωτοτυπώτατος κ. Δημ. Παπαδόπουλος γιὰ τὸ Δελτίο (τεύχη 107, 108)	600

ΕΠΙΤΑΦΙΑ ΛΗΚΥΘΟΣ

ΜΝΗΜΗ ΘΑΝΟΝΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

Στους πνευματικούς σκοπούς της Έταιρείας είναι ή άπονομή τιμής στη μνήμη θανόντων Ήπειρωτών. Κατά τόν μῆνα αὐτόν μας ἐστάλησαν οἱ ἐπόμενες δωρεές.

Ἡ κυρία Σοφία Τρίμμη στη μνήμη τοῦ ἀληθμονήτου - συνεργάτη μας συζύγου της Τάσου Τρίμμη	5000	ρείας στη μνήμη τοῦ ἀληθμονήτου συζύγου της, τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαπητοῦ μας Γιώργου Οἰκονομίδη τρία χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατό του	5000
Ἡ κυρία Λουκία Καλλιῆ στη μνήμη τῆς ἀδελφῆς της Ἀγαθῆς Κων. Ρούνα	5000	Ἡ Κυρία δέσποινα Ρεθέκα Πολυμέρου τὸ γένος Τσαγγαρίδη στη μνήμη τῶν Γονέων της Εὐανθίας καὶ Χριστοφῆ Τσαγγαρίδη μέσω τῆς «Ἑστίας»	4000
Ὁ κ. Μάνθος Μέντζος στη μνήμη τοῦ ἀληθμονήτου Συνεργάτη μας Γυμνασιάρχου Πελοπ. Οἰκονομίδη	2000	Ὁ κ. Μιχαὴλ Γάτσιος στη μνήμη τῆς μητέρας του Ἑλένης Γάτσιου	5000
Ὁ δικηγόρος κ. Χρήστος Ζέρβας στη μνήμη τῆς Πετρούλας Ἰ. Ζάρρα, τὸ γένος Τζοδάρρα (ὄπλαρχηγῶ ἀπὸ Σωτεῖρα Βορ. Ἠπείρου)	5000	Διὰ τοῦ ἱατροῦ κ. Δημητρίου Κωστάκη χάριν τῶν γενικωτέρων σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας καὶ στη μνήμη τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Δημοτικῶν Σχολείων Ἰωάννου Δημητριάδη, ἡ σύζυγός του Ἀλεξάνδρα καὶ ἡ θυγατέρα του Λίτσα Κωστάκη - Δημητριάδη	10.000
Ὁ Ἐφέτης κ. Ἰωάννης Κουσουλὸς στη μνήμη τῆς συζύγου του Εὐδοκίας θανούσης τὴν 7.9.85	5000	Ὁ κ. Γιώργος Κούνδουρος, ὁ Ταμίας τῆς Ἑταιρείας μας, στη μνήμη τῆς Λενιώς Νίκου, συζύγου τοῦ συναδέλφου Εὐθυμίου Νίκου	1000
Ὁ κ. Κων)νος καὶ ἡ κυρία Παπαδοπούλου ἀπὸ Βασιλικὸ Πωγωνίου εἰς μνήμην τοῦ Ἀχιλλέα Γεωργ. Παπαδοπούλου	3000	Ὁ κ. Γρηγόριος Κωνσταντόπουλος στη μνήμη τοῦ Ἀλεξάνδρου Ζουμετίκου, Ἑθνικοῦ Ἀγωνιστοῦ καὶ τῶν Γονέων του	2000
Ἡ κυρία Ρωξάνη Φασιλάκη, «Λεσμοβιτιστὴ» ἐξ ἀφορμῆς τοῦ διελίου τοῦ Μάνθου Οἰκονόμου περὶ Δημ. Καραστάθη θωρηθέντος εἰς αὐτήν, εἰς μνήμην τοῦ βιογραφουμένου Εὐεργέτη Καραστάθη	1000	Εἰς μνήμην τῆς Βιργινίας Καζαμιά ἡ νύφη της κυρία Ἑλένη Θωμᾶ Καζαμιά ὑπὲρ τῶν σκο-	
Ἡ κυρία Ἑλένη Οἰκονομίδη γιὰ ἐνίσχυση τοῦ ἔργου τῆς Ἑται-			

Ἀγορά Παραρτήματος καὶ προσαυξήματος τῶν ἰδιοκτητῶν γραφείων τῆς Ἑταιρείας ὁδὸς Μαυρομικαῖη ἀριθ. 7

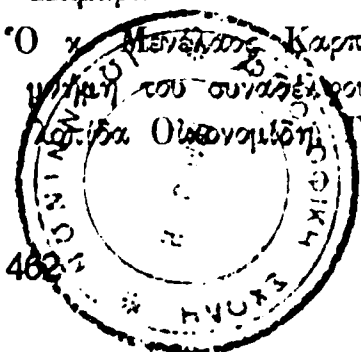
Ἐκ προηγουμένων	867.500
Ὁ κ. Μάνθος Μέντζιος γιὰ τὴν ἀποπληρωμὴ τοῦ Β' διαμερίσματος	3000
Ὁ Ὑποστράτηγος κ. Κων. Μπαμπόπουλος καὶ ἡ κυρία Μπαμπούλου γιὰ τὴν ἀποπληρωμὴ τοῦ Β' διαμερίσματος, στὴ μνήμην τῶν προσφιλῶν θείων τους, Γεωργίου, Βασιλείου, Ἀνδρέου καὶ Μαρίας τέκνων Σταύρου καὶ Βαρβάρας Κεφάλαια	10.000
Ὁ Πρόεδρος τῆς Συντεχνίας Ἀρτοποιῶν Λαβδανίτης κ. Προκόπιος Κατσέλης, β' ὁδὸς γιὰ τὴν ἀποπληρωμὴ τοῦ Β' διαμερίσματος	10.000
Ὁ κ. Γιώργος Γάγαλης στὴν προφυλακὴ τῶν ἐνισχυτῶν τῆς Ἑταιρείας πάντοτε, εἰδικὰ γιὰ τὴν	

πῶν τῆς Ἑταιρείας 5000

Ὁ συνάδελφος κ. Ἀθην. Λέκκας δικηγόρος στὴ μνήμην τῆς Λενιώσ Εὐθυμίου Νίκου - Κυράση 2000

Ἡ κυρία Φωφὼ Καμάρα στὴ μνήμην τοῦ συζύγου της Βασιλείου Καμάρα 2000

Ὁ κ. Μανώλης Καρπούζης στὴ μνήμην τοῦ συνάδελφου μας Πελοπίδα Οὐανογιάννη Γυμνασιάρχου 500

τὴν ἀποπληρωμὴ τοῦ Β' διαμερίσματος	5000
Ἡ Δις Ἑλένα Γρηγ. Κωνσταντοπούλου πρὸς ἀποπληρωμὴν τοῦ Β' διαμερίσματος τῆς Ἑταιρείας εἰς μνήμην τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀγωνιστοῦ τῆς μαρτυρικῆς Μακεδονίας Ἀλεξάνδρου Ζουμετίκου Γυμνασιάρχου	50.000
Ὁ Γυμνασιάρχης Γεν. Γραμματέας τῆς Ἑταιρείας κ. Στάθ. Δ. Λαμπρίδης γιὰ τὴν ἀποπληρωμὴ τοῦ Β' διαμερίσματος τῆς Ἑταιρείας εἰς μνήμην τῶν Γονέων του	50.000
Ὁ Κοσμήτωρ τῆς Ἑταιρείας κ. Εὐθύμιος Νίκου γιὰ τὴν ἀποπληρωμὴ τοῦ Β' διαμερίσματος αὐτῆς εἰς μνήμην τῆς ἀλησμόνητης συντρόφισσας τῆς ζωῆς του Λενιώσ Εὐθ. Νίκου, τὸ γένος Κυρούση	50.000
Ὁ «τὰ ἴδια κοινὰ νομίσας» ἀπὸ ἐτῶν δουφιλῆς τῆς Ἑταιρείας χορηγός, καθὼς χορηγός καὶ τῶν ἀναπλαστικῶν ἔργων τῆς ἰδιαιτέρως τοῦ πατρίδας Βούρμπιανης Γυμνασιάρχης κ. Νικόλ. Παπασωτηρίου γιὰ τὴν ἀποπληρωμὴ τοῦ Β' διαμερίσματος αὐτῆς	50.000

1.095.500.

Ο Έφορος τῆς Βιβλιοθήκης γράφει καὶ ἡ Ἐταιρεία εὐχαρυστεῖ συγγραφεῖς καὶ ἀποστολεῖς τῶν παρακάτω βιβλίων πρὸς ἑλθε:

- 1) Μιχαλοπούλου Η. Ἀνδρέου: Δικαστική γραφολογία καὶ ἐφηρμοσμένη χαρκτηρολογία (Τέχνη κατ' ἐπιστήμην), Νο 79 — Ἀθήνα 1985.
- 2) Οἰκανόμου Γ. Φωτίου: Τὸ χωριό μου Κουκουλιὰ Σουλίου (Θεσπρωτίας), — Ἀθήνα 1985.
- 3) Πρεσβ. Μάτσια Μ. Χρήστου: Πωγώνι — Δερόπολη — Ἡθῆ, ἔθιμα, τραγούδια, Ἀθήνα, Γιάννινα 1985.
- 4) Κραφίτη Βασίλη: Ἡ ποιήτρια Βάσω Ρίγγα - Μελέτη. Ἀθήνα 1984.
- 5) Βασιλείου Ἀλέκου: Βασίλης Κραφίτης: Ὁ κριτικός, ὁ δοκιμιογράφος καὶ ὁ μυθιστοριογράφος, Ἀθήνα 1985
- 6) Παππᾶ Ι. Βασίλη: Ἡπειρωτικοὶ καημοί, Ἀθήνα 1984.
- 7) Βαρτζώκα Ι. Κώστα: Βίκρος, τὸ ὠραιότερο φαράγγι τῆς Εὐρώπης. — Ὀδοιπορικὸ. Γιάννινα 1985.
- 8) Κίτσου Ι. Κων) νου: Τὰ Ζωγράφεια Διδασκαλεῖα (Κεστοράτι Ἀργυροκάστρου 1874—1891), Ἰωάννινα 1985.
- 9) Διαμάντη Α. Κων) νου : Ὑπαντα (Νο 2): Θέματα παραδοσιακά, Ἀθήνα 1985.
- 10) Τοῦ ιδίου: Ὑπαντα (Νο 3): Εἰκό-νες καὶ ἀναμνήσεις ἀπὸ τὰ χωριὰ τῶν Τζουμέρκων. Μέρος Α', Ἀθήνα '85.
- 11) Τοῦ ιδίου: Ὑπαντα (Νο 4): Εἰκό-νες καὶ ἀναμνήσεις ἀπὸ τὰ χωριὰ τῶν Τζουμέρκων. Μέρος Β', Ἀθήνα 1985.
- 12) Τοῦ ιδίου: Ὑπαντα (Νο 5): Μεταφράσεις ποιημάτων, Ἀθήνα 1985.
- 13) Κραφίτη Βασίλη: Τῆς ἐρημιᾶς καὶ

- τῆς ἀγάπης — Ποιητικὴ σύνθεση — Ἀθήνα 1985.
- 14) Εὐαγγελίδη Ε. Δημητρίου: Οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς Ἡπείρου, Ἀθήνα 1947.
 - 15) Χρυσόχου Ἀθανασίου: Οἱ Βλάχοι τῆς Μακεδονίας, Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου, Θεσσαλονίκη 1942.
 - 16) Πατσέλη Β. Νικολάου: Ἡ Βόρειος Ἡπειρος καὶ τὰ φυσικὰ τῆς σύνορα, Ἀθήνα 1945.
 - 17) Παπαγεωργίου Α. Κώστα: Ἡ Παιδεία στὴν Ἡπειρο 1204—1950, Κέρκυρα 1950.
Ἐκ ὠρεᾶς κ. Ἀθαν. Λέκκα.
 - 18) Σουρῆ Γεωργίου: Τὰ Ὑπαντα. Τόμος Α', Ἀθήνα 1954.
 - 19) Τοῦ ιδίου: Τὰ Ὑπαντα, Τόμος Β', Ἀθήνα 1954.
 - 20) Νικοδήμου Ἀγιορείτου: Νέον Μαρτυρολόγιον, Ἀθήνα 1961.
 - 21) Ἀδελφότητος Σαρακατσάνων Ἡπειρωτῶν Ἀθήνας: Σαρακατσάνικα τραγούδια τῆς Ἡπείρου, Ἀθήνα 1983.
 - 22) Κραμπῆ Β. Γιάννη καὶ Παπαστάθη Σ. Παντελῆ: Ἡ Φλωριάδα καὶ τὰ τραγούδια τῆς. — Βαλτινὰ δημοτικὰ τραγούδια, Ἀθήνα 1984.
 - 23) Ἀντώνη Ἀρι: Ἀφηγήματα μεταξὺ τῶν Πράξεων, Ἀθήνα 1985.
 - 24) Σταθάκη Α. Νίκου: Φλόγα καὶ μνη-μες, Ἀθήνα.

ΕΥΘ. ΝΙΚΟΥ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Δ. ΤΣΕΚΟΥΡΑ :
ΑΠΟ ΤΟΥ 98ου ΥΨΩΜΑΤΟΣ.
ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΗΠΕΙΡΩΤΟΥ
ΑΓΩΝΙΣΤΟΥ. 1979.

"Ένα βιβλίο πολυσέλιδο φορτωμένο με
αναμνήσεις και πλήθος σπανίων και ανέκ-
δοτων φωτογραφιών. Η έκδοση έχει δωρη-
θεί στην «Ήπειρωτική Έταιρεία» και οι
εισπράξεις από την πώληση των αντιτύ-
πων πηγαίνουν για την ανάπτυξη του έρ-
γου της. Το βιβλίο σε πολυτελή εμφάνιση
έχει διατιμηθεί σε 1000 δρχ.

ΑΛΛΟΤΙΝΑ ΚΙ ΑΞΕΧΑΣΤΑ

Το βιβλίο του κ. Γιώργου Κούν-
δουρου είναι μια προσφορά στην
Ήπειρο και τη Θεσπρωτία. Θα το
χαρεί ο Ήπειρώτης αναγνώστης
γιατί θα βρεί μνήμες δικές του. Σε
κάθε σελίδα του θα αναγνωρίσει το
δικό του είδωλο.

Τό τύπωσε ο συγγραφέας με δι-
κή του δαπάνη και τό χάρισε στην
Έταιρεία. Έχει διατιμηθεί 300 δρ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΡΙΘ. 65

ΓΙΩΡΓΟΥ Α. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ

ΑΛΛΟΤΙΝΑ ΚΙ ΑΞΕΧΑΣΤΑ

(Η ΓΕΝΕΣΗ ΤΗΣ ΠΟΒΛΑΣ, ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΥΓΑΙ
ΚΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ)

ΑΘΗΝΑ 1985

